TÜRK SOLU

Yıl : 1
Sayı : 43
10 Eylül 1968
100 Kuruş

EMPERYALİZME EN GENİŞ SAFLARLA KARŞI DURMAK

Emperyalizmin boyunduruğunu ya olanca gücünle kırar atarsın ya da boyunduruk her geçen gün daha da ağırlaşır

Amerikan 6. Filosunun 30 Ağustos'ta İzmir limanında demir atması ve Zafer Bayramımızı bütün Türk ulusuna zehir etmesi, yurdumuzda öyle derin bir nefret uyandırmıştır ki, Amerika'ya en yakın parti olarak ün salmış AP. nin iktidarı bile, bu ulusal öfkeyi hesaba katmak zorunluluğunu duymuştur.

Amerika'nın, duraksamalı davranan bir Demirel Hükûmetinden, gerekli daveti koparmak için, kararlı davrandığı ve bütün ağırlığını bu işe koyduğu anlaşılmaktadır. İktidarın ürkek direnişinin yıkılması pek zor olmamışa benzer. 6. Filonun gelişinden önce olayların bu biçimde geliştiğini kanıtlayan belirtiler vardır:

Filonun komutanı, Amerikalı amiral karaya çıkıp, İzmir valisini ziyaret ediyor. Vali yerinde bulunmuyor. Amerikalıyı kabul eden ve kendisiyle sahte gülücükler teati eden, valinin muavinidir.

Amiral, buradan Belediye Başkanını ziyarete gidiyor. O da yerinde yoktur ve Amerikalıyı karşılama görevini yardımcısına yüklemiştir. Bunu rastlantı saymak zordur. Birçokları, İzmir yetkililerinin; 6. filo komutanı karşılamamalarını, kimbilir nasıl kabaca bir baskıya uğramış olan AP. iktidarının ürkek bir protestosu olarak yorumlamaktadırlar.

Demirel Hükûmeti, bir yandan gençliğin anti-emperyalist gösterilerine karşı kanunsuz faşist saldırılara girişen gerici kuruluşlara hayırhah bir tutumu benimserken, öte yandan, Amerikalı dostlarının aşırı kaba-sabalığına küçük bir karşılıkta bulunmasını duymuşa benzer. Belli biçimde şartlandırılmış Türk seçmen yığınlarının, en geri çevrelerinin bile; bugün Amerikan emperyalizmine iyi gözle bakmadıkları AP. li yöneticilerin de görmezlikten gelemiyecekleri bir gerçektir, artık.

Ama filosu için dâvet koparmada ve diplomatik nezaket kurallarını çiğnemede sakınca görmeyen Amerika, işin arkasını bırakmıyarak, kararlı davranmakta ve Demirel Hükûmetinden tam bir teslimiyet ister görünmektedir. Ve Amerika'nın filo kumandanını İzmir'de hakarete uğramış saydığı besbellidir. Amiralini bu kez «resmî ziyaretlerde bulunmak üzere» Ankara'ya göndermiştir. «Sen Valini, Belediye Başkanını benden kaçırırsın, ben de daha yukarıdaki yetkililerini zorlarım. bana saygı göstermeye» der gibi... Bu, suratımıza indirilen bir ikinci Amerikan tokatıdır. Ve İzmir Valisinin kabul etmediği Amerikalı amiralin, Atatürk'ün huzuruna çıkıp da çelengini koyduğu an, Türklüğün bir kez daha hakarete uğradığı andır. Kısa radyo ve gazete haberlerini, başka türlü yorumlamanın olanağı yoktur. Emperyalizmin çarkına kolunu kaptıran Türkiye'yi, her ürkek kıpırdanışında, dişliler içeri çekmektedir.

6. Filonun, İzmir'e gelişinden ve sonraki gelişmelerden alınacak dersler vardır. Emperyalizmin boynumuza geçirmiş olduğu boyunduruğu ya olanca gücünle kırar atarsın, ki bu, Amerika'ya karşı yüzü yumuşak, gerici bir iktidarın yapabileceği iş değildir ve toplumumuzdaki bütün millici güçlerin kenetlenip, saf tutmalarını ve olanca güçleriyle tam bağımsız Türkiye uğruna mücadeleye girişmelerini gerektirir; ya da boyunduruk, her geçen gün daha da ağırlaşır ve Amerika, artık görünüşü kurtarmak için, suratına geçirmiş olduğu «dost ve müttefik devlet» maskesini kullanmanın gereğini bile duymaz olur.

Karşı çıkmazsak, Amerikan emperyalizmi her geçen gün daha cür'etkâr olarak karşımıza dikilecektir. Bugün bizden istenen, dünya tarihinde ilk defa olarak. emperyalizmi savaş meydanında yendiğimiz günde, yenilgiye uğrattığımız orduyu desteklemiş olan donanmanın bir filosunun, İzmir limanımızda demirlemesi gibi bir hakareti sineye çekmemizdir. Yarın, daha büyük isteklerle karşılaşacağız. Vietnam'a Mehmetçik göndermemiz isteğinin yenilenmesi gibi. Ve sonu olmayan bu gidiş, Amerikan emperyalizminin saldırı savaşlarının fedaî kurbanlıkları olmamıza kadar, Vietnam'da Amerikan «müttefikleri» saflarında ulusal Kurtuluş Ordusuna kurşun sıkmak gibi, utanç verici, bir duruma kadar gider. Bir zamanlar, dost düşman bütün ulusların saydığı Kemalist Türkiye'nin en ufak anısının silinmesine, Orta Doğu'nun Filipin'i olma zilletine düşmemize kadar gider bu yol.

İzmir'de «Tam Bağımsız Türkiye» mitinginde, bu gidişe «Dur!» diyenler, nereye sürüklendiğimizi gören, bilinçli yurtseverlerdir. Nasıl ki, kanunlu anti-emperyalist mitinge. kanunsuz faşist saldırıları düzenliyenler de tam köleliğe doğru gidişi hızlandırma yolunda çaba gösteren, bilinçli ya da bilinçsiz emperyalizmin ajanları iseler.

Faşist saldırıları düzenleyen Komünizmle Mücadele Derneği gibi, Nurcuların örgütü gibi kuruluşların, iktidardaki AP. ile sıkı bağları olduğu bilinen bir şeydir. Fakat bu örgütlerin, Amerikan çevreleri ile doğrudan doğruya ilişkileri de vardır ve belli amaçlar için iktidar ile işbirliği yapmalarını, ilişkide bulundukları yabancı çevreler, şu anda gerekli saymaktadırlar. Amerikan emperyalizminin, bu faşist kuruluşları maddî ve mânevî bakımlardan desteklemesi boşuna değildir. Örgüt hazırlıkları olmadan, faşizm bir ülkeye gelemez. Ve Komünizmle Mücadele Derneği gibi kuruluşlar, işbirlikçilerin rüyasını gördükleri Amerikan uydusu, faşist Türkiye'nin hazırlayıcısı ve müjdecisidirler.

İşbirlikçilerin rüyalarının gerçekleşmesini önlemek de, Türk milliyetçisi olarak bizim görevimizdir. Millici güçbirliğini gerçekleştirerek; tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye uğruna mücadeleye bütün millici güçlerin katılmasını sağlıyarak; eşit şartlarla giremiyeceği, Amerikan vesayeti altında yeni bir seçimde şansını bir kez daha denemek için, günümüzün en âcil meseleleri karşısında, olumlu bir tutum benimsemeyi erteleyenleri, devrimci gençliğin anti-emperyalist davranışlarına dudak bükenleri, statükoculuk edenleri uyararak; yılgınlıklarını sahte devrimci şiarlar altında gizlemeye uğraşan, kime hizmet ettikleri bilinmeyen sahte devrimcilerin aralanmış maskelerini iyice düşürerek ve böylelerini etkisiz hale getirerek; Türkiye'nin emekçi halkını bilinçlendirme ve örgülendirme görevini hakkiyle başararak ve emperyalizm-işbirlikçi sermaye-feodal güçler üçlü ittifakının saldırılarına en geniş saflar halinde karşı durarak; faşizmi durdurarak, gerilemeye zorlayarak bağımsız ve demokratik Türkiye doğrultusunda yol alarak ...

Amerikan Filosuna Karşı
İkinci Bağımsızlık Mitingi

6 Eylül Cuma günü, 6. Filonun İzmir Limanımıza demirlemesini tel'in eden bir miting daha yapıldı. Mitinge Türkiye Millî Talebe Federasyonu, Ege Üniversitesi Öğrenci Birliği, Türkiye Millî Gençlik Teşkilâtı, Orta Doğu Teknik Üüniversitesi Talebe Birliği, Demokratik Devrim Derneği, Ankara Üniversitesi Talebe Birliği, örgütleri katılmışlardı:

Yürüyüşe TMTF İzmir şubesi önünden başlandı. Fevzipaşa Bulvarını takiben 4. cü Pasaporta gelindiğinde İzmirliler yürüyüşe kitle halinde katılmağa başlamıştı. Konak meydanındaki Devrim Şehitleri Abidesine çelenk konduktan sonra 2. Kordonu takiben Cumhuriyet Alanına yürünürken, hep bir ağızdan Amerikan emperyalizmini tel'in eden bağımsızlık sloganları İzmir'in Kurtuluşu günlerinin heyecanını yansıtıyordu :

Tanklarile toplarile gelseler dahi
Bağımsız olacak Türkün ülkesi

İşçi gençlik elele

Bu meydanda gencimiz var
Er olan savaşa gelsin
Gavurlara hıncımız var
Sancak tutan başa gelsin

Gençlik Ordu elele

Bağımsız Türkiye
Bağımsız Türkiye...

Bu memleket bunca emek
Bizim bizim hepsi bizim
Yabancıya üs ne demek
Bizim bizim hepsi bizim

Altıncı Filo Defol
Altıncı Filo Defol

Cumhuriyet Alanında yapılan konuşmalarda TMTF den Ege gençliği adına: Yalçın Dağgüden, Bilâl Moğol, Aydın Ertem, Zihni Çetiner; TMGT adına: Aydın Belli, Neclâ Macit, Köylü Mehmet Erdem; Demokratik Devrim Derneği adına: Dr. Alpaslan Berktay; TMTF adına: Süleyman Genç İzmirlilerin heyecanla izledikleri konuşmalar yapmışlardır. Devrimci Güçbirliği adına Kadri Kaplan tarafından yollanan mesajın okunması sırasında 6. Filo'nun millî bayramlarımıza katılmasından yana olan işbirlikçi çevrelerin kışkırttığı karşı devrimciler, pabucun pahalı olduğunu görünce, bir iki çıkıştan sonra dağılmışlardır.

Cumhuriyet Alanında TMTF önüne kadar yapılan dönüş yürüyüşünde İzmirli yurttaşların katılmasiyle Fevzi Paşa Bulvarı silme dolmuştu. Artık İzmirliler genci ihtiyarı, işçisi, esnafı sıkılmış tek bir yumruk halinde yürüyordu.

İŞÇİ GENÇLİK ELELE...
ORDU GENÇLİK ELELE...
TAM BAĞIMSIZ TÜRKİYE...

Mitingte Demokratik Devrim Derneği adına Dr. Alpaslan Berktay tarafından yapılan konuşmanın kısa bir özetini veriyoruz :

«Arkadaşlar, kardeşlerim, hangi düşüncede olursa olsunlar, herşeyden önce kendilerini Türk hissedenler!

«İşçisi, köylüsü, kentlisi ile gönül birliği, kader birliği yapmış olanlar!

«Size sesleniyorum!

«Şu gördüğünüz gemiler Türk savaş gemileridir, bunlar bizimdir, bizim haysiyetimizin bekçisidir. Onlara selâm!

«Şurada da gemiler görüyorsunuz. Onlar bizim değil. Nasıl, ne zaman geldiler buraya? Onlar on gün önce gelmediler; yirmi yıllık yavaş yavaş bir gelişin sonucudur bu! Sizi koruyacağız dediler, geldiler. Sizi koruyacağız dediler, ikili anlaşmalarla kollarımız bağladılar. Sizi koruyacağız dediler, gırtlağımıza kadar borçlandırdılar. Yeni kapitülâsyonlarla, yeni «dünyun-u umumiye»lerle bizi bağladılar.

«Sen beni nasıl korursun? Bana haysiyetimi nasıl koruyacağımı Mustafa Kemal gösterdi. Beni senden kim koruyacak?

«Arkadaşlar, manzara 15 Mayıs 1919 un manzarasıdır. İşte «Düvel-i Muazzama»nın zırhlıları!

«Memleketin içindeki at, Truva atıdır. Yine «düyun-u umumiyeler», yine kapitülâsyonlar, üsler, işbirlikçiler, Anzavur artıkları!

«Bu Johnson arı yuvasına çomak sokuyor! «Türkiye Güney Vietnam'la aynı paraleldedir» diyor. Ortada fol yok, yumurta yokken sarfedilen bu sözün sahibi, Türkiye'yi Güney Vietnam'ın durumuna sokmağa çalışan kimsenin ta kendisidir. Johnson bizi tahrik ediyor. İstanbul'da kardeş kanı dökülmesinden henüz bir ay geçmeden, hem de böyle bir millî günümüzde davetsiz geliyor.

(Devamı ikinci sayfada)

başyazı

TOPRAK KAYMASI

Suphi Karaman

Yeraltındaki toprak kaymaları jeolojik olaylara sebep olurlar. Az veya çok şiddetli depremler küçük veya büyük tahriplere, acı ve felâketlere yol açarlar. Son günlerde yeryüzünün çeşitli bölgelerinde, Kuzeydoğu İran'da, Güney Kafkasya'da ve Türkiye'de Bartın dolaylarında depremler oldu. Depremlerin ne zaman olacağını kestirmekte bilim henüz yetersizdir. Ancak birçok olaylarla ve uzun yıllarda edinilmiş tecrübelerle deprem kuşağının yeryüzünün hangi bölgelerinden geçtiği saptanabilmiştir.

Depremlerin nedeni olan yeraltı toprak kaymaları ister istemez insan idrakinde çağrışımlar yapıyor. Bartın'daki depremle, Kurtuluş Savaşımızın zafer günlerine denk getirilen Amerikan 6 ncı Filosunun İzmir'deki dostluk ziyaretlerinin bir araya gelmesi bu çağrışımlara belki de bir gerekçe olabilmiştir. Sosyal ve ekonomik dokusu ile çevremizdeki ortama bakınca, bizde ve diğer birçok memleketlerde, politikada da toprak kaymalarına benzer birşeylerin olduğu görülmektedir. Yerleşememiş bir politikanın, bir süre sonra, altından birşey kaymaktadır. Oturamamış bir yönetimin, zamanla, dayandığı temel çürümekte, topraklar bir tarafa kaymaktadır. Toplum ihtiyaçlarından habersiz bir kadronun altındaki makaralar biraz sonra hızlanmaktadır. Yerleşememiş politika, oturamamış yönetim toplum ihtiyaçlarından habersiz kadroların eseridir. Toplumun sosyal ve ekonomik sorunlarını bilimsel açıdan eleştiremeyen, bunu yapabilecek koşullardan yoksun ortamlarda da, işte, toplum ihtiyaçlarından habersiz kadrolar yetişir ve iş başına geçmek olanaklarını bulurlar.

Sosyal ve ekonomik sorunların bilimsel açıdan eleştirilmesi akıl işidir, kültür ortamı işidir, iyi niyet ve topluma dönük bir fazilet işidir, ve nihayet bir doktrin işidir. Ama herşeyden çok ta bunu yapabilecek koşullara elverişli bir ortam, yani özgürlük işidir. Söz ve yazı özgürlüğünden yoksun toplumlarda eleştiri bahis konusu değildir. Özgürlüklerin eleştiriye kapatılması, karanlığın devamında çıkarı bulunan, egemen sınıfların yüzündendir. Karanlık ayıpların en iyi örtüsüdür. Kimin mazlum, kimin zalim olduğu, çoğu kez, görülemez. Zalimlerin kimler olduğu zamanla farkedilse bile mazlumların belirginliği saklanır, inilti̇si duyulmaz. Kadercilik, bir lokma-bir hırka felsefesi mazlumların, ama sadece mazlumların, tesellisidir. Yoksulluğun nedenleri, toplumun temel çelişkileri saptanamaz. Çünkü karanlık her türlü ayıbı en iyi biçimde örtmüştür. Ve de, işte bu karanlık ortamda, toplum ihtiyaçlarından habersiz kadrolar yetişir ve iş başına geçmek olanaklarını da bulurlar. Karanlık ta devam eder. Yoksulluğun iniltisi, insanlığın izdırabı sürüp gider. Fakat bu gidiş sonsuz değildir. «İnsanlığa dönük fikir hareketleri» tarihin bağrında çakmaklaşmıştır. Üzerleri küllenmiş, fakat söndürülememiştir. Yarasalar istediği kadar karanlığı sevsinler, baykuşlar istedikleri kadar geceleri ötsünler her gecenin bir gündüzü vardır. Her karanlığın sonu mutlaka bir aydınlıktır. Çünkü «İnsanlığa dönük fikir hareketleri» buram buram etrafa yayılmakta ve «birgün ergeç başarıya» ulaşmaktadır.

Sosyal ve ekonomik dokusu ile çevremizdeki ortamın insanlığa dönük fikir hareketlerinden etkilenmemesi mümkün değildir. Bu etkiler kamu oyunda birikimler yaratmakta, toplumları bunalıma sokmaktadır. Gerçekçi tarih anlayışına sahip olanlar bilirler ki, toplumların hayatında sosyal birikimleri ve bunalımları eylemler ve toplum ihtiyaçlarına hâlâ hiç bir çare bulunamamış ise, bir süre sonra da patlamalar izlemiştir. Bunalımlarla birlikte eyleme geçilince de, politikada toprak kayması dönemi başlamıştır. Politikanın uygulanmakta olan verilerinde erozyon başlamıştır artık. Erozyonun tahribatı sosyal dokudan ekonomik yaşantıya, hak ve hukuka, ahlâka yayılınca temeldeki çürüme hızlanır, toprak kayması şiddetlenir. Sonu patlamadır, depremdir. Akıllı, kültürlü, iyi niyetle ve topluma dönük faziletli kişilerin çabaları artık hiç bir işe yaramaz. Bu niteliklere sahip olmayanların yönetimi artık iflâs etmiş ve bu sonucu hazırlamıştır. Sosyal gelişmeden yana olmayan tepe gözlüler depremlere sebep olmuşlardır.

Bilim jeolojik depremlerin ne zaman olacağını kestirmekte henüz yetersizdir. Fakat sosyal depremlerin hangi koşullarda olduğu tarihin gerçekleri ile ortadadır. Sosyal depremlerin kuşağı insanlığın izdıraplarla dolu bütün yörelerinden geçmektedir. Oralarda politikadaki toprak kaymaları sarsıntıların, depremlerin nedeni olurlar.

Olaylar - Olaylar

Buğday ithali tartışması ve Amerikan raporu

Toprak Mahsulleri Ofisine, buğday ithali için 375 milyon liralık kredi tahsisi ile ortaya çıkan «buğday ithali» tartışması devam ediyor. Sonora - 64 tohumluk buğdayı getirildiği zaman verdiği aşırı iyimser ve sorumsuz beyanatlarıyle kendini güç duruma sokmuş olan Tarım Bakanı Dağdaş sözlerinin yanlış anlaşıldığını söyleyerek vaziyeti kurtarmaya çalışıyor. Bakana göre bu yıl ancak 1 milyon 700 bin dönüm Sonora ekildiği için buğday ihracı söz konusu değildir, fakat 69'dan itibaren bu saha genişletilince herşey halledilmiş olacaktır. Bakan böylece hiç değilse bir yıl daha vakit kazanmak istemektedir. Yoksa Türkiye'nin buğday meselesinin Sonora - 64 tohumunu kullanmakla halledilemiyeceğini herkes gibi Tarım Bakanı da bilir. Bu, Türkiyenin tüm tarım problemi gibi herşeyden önce bugünkü verimsiz toprak rejimini değiştirecek köklü bir toprak reformuna bağlıdır.

Üstelik Sonora 64 hakkında da rivayet muhtelif.. Beslenme uzmanı Doç. Koçtürk yaptığı basın toplantısında besin değeri düşük, pamuk alanlarına ekilen Sonora için Bakanlığın «Amerikan ilâç ve gübre firmalarını zengin ederken, üreticiyi de takatini aşan borçlar altına soktuğunu» söylemiştir.

Tarım bakanı, bu kere de, 1969'dan sonra buğday ihracatçısı olacağımızı açıklaya dursun; biz okuyucularımızın dikkatini, A.B.D. Tarım Bakanlığının 1967 Kasımında yayınladığı bir rapora çekelim Türkiye gerçeklerini bizim sorumsuz bakanlarımızdan daha iyi bildiklerinde şüphe olmayan Amerikan dostlarımız (!) bakın ne diyor : «Türkiyenin dışardan ithal edeceği buğday ihtiyacı 1965 yılında 340 bin ton iken 1970 de 716 bin tona 1975 de ise 1 milyon 514 bin tona yükselecektir.» Aynı rapora göre Birleşik Amerika bu bu ithalâtın 1970 de 350 bin tonunu 1975 de ise 750 bin tonunu sağlıyacaktır.

Dağdaş toz pembe demeçlerle kamu oyunu uyutmaya çalışırken, «elin oğlu» 1975 de bize nekadar buğday ihraç edeceğini plânlamış bile...

TİP Şişli İlçe Kongresinde 6 ncı Filonun adı bile geçmedi

Kongre 1 Eylülde Hürriyet Mahallesindeki bir kahvede toplandıydı. 50-60 kişilik bir topluluk göze çarpıyordu. İlk siyasî konuşmayı yapan A. Erakalın, TİP'in gelişmesini, asırlardır beklenen en doğru konuşmaları yapmış olmasına bağladı ve G. Başkan'ın «69 da başa güreşeceğiz» sözünün mutlaka ga götürmediğini belirtti. Gerçekten konuşmayı izleyenler de bu konuda herhangi bir tartışma yapmadılar. Siyasî bir partinin, hele bir işçi partisinin doğal olarak gözü iktidarda olacaktı.

Yalnız konuşmacıdan 30 Ağustos ile 9 Eylül arasında İzmir limanımızda demirlemiş olan 6. Filo'ya karşı tutumunun ne olduğunu da belirtmesini beklerdik. Bu yüzden çeşitli gösteriler, yürüyüşler yapılmış, devrimciler ve karşı-devrimciler birbirine girmiştir. Ve antiemperyalist hareketler olanca hızıyla devam ettiğine ve basında geniş yer aldığına göre, 69 seçim güreşinin en aktüel sorunmuş gibi öne sürülmesini yadırgamamak elde değildi.

Evet, TİP başındaki yöneticiler, 6. Filo'nun bundan önce İstanbul Boğazı'na demirlemesiyle caddelere, meydanlara dökülüp Amerikan emperyalizmini lânetleyen gösterileri, yürüyüşleri «anarşist hareketler» olarak nitelemişler ve TİP'in etkisindeki kuruluşların bu hareketlerden uzak kalmalarını istemişler ve etkili de olmuşlar, daha sonra 6. Filo'nun İzmir'e demirlemesiyle de aynı tutumda ısrar etmişler, «pasif direnme» yi öne sürerek, antiemperyalist eylemde açıktan açığa bölücü bir rol oynamışlardır. Ama bu hal, işçi ismini kullanan bir partinin kongresinde, «6. Filo Defol», «Tam Bağımsız Türkiye» diye caddeleri dolduran yurtseverlerimizle dayanışma halinde olunduğunun açıklanmasına engel değildi. Pasif direnmenin bunu olsun içermesi gerekirdi.

Sonra, TİP yöneticilerinin hedef olarak gösterdiği 69 seçimlerindeki bu güreşleri, millî bayramlarımıza bile musallat olan 6. Filo acaba izlemek istemiyecek miydi?

Yunanistanın seçim ortamında partileri, parlamentoyu bir tarafa itip bugün hâlâ iktidarda olan Cunta'yı tepeden inme seçivermesinde 6. Filo'nun hiç mi rolü yoktu?!. Uzakşarkta Filipinler'de, Formoza'da, Güney Vietnamda yapılan seçim güreşlerini aynı filonun bir büyük numaralısı —7. Filo gayet te yakından izlemekte miydi?!.

Gündemin tenkit ve temenniler bölümünde söz alan Emrullah Ardal, ilçe çalışmalarının yetersizliğine değindi. Lâubalilik ve dedikodudan sıyrılıp olumlu tartışma düzeyine girmenin gerektiğini savundu.

Yaşar Uçar, bugünkü yönetim kurulunun eleştirilere kulak asmadığını, kahve sohbet toplantılarının başarısızlığa uğradığını, büroların sadece ismen var olduğunu, 2 Haziran seçimleri arifesinde, aday adaylığı sorunun çirkin bir kulis çabası şeklinde sürdürüldüğünü söyledi.

Meksika'da güçlü öğrenci direnişi

Meksiko City'nin merkez alanında toplanarak Hükûmetin baskı siyasetini protesto eden öğrencilere karşı askerî kuvvetler ateş açtılar ve tank kullandılar. Hükûmetin emriyle kendilerine kaba kuvvet kullanan toplum polisinin kaldırılması ve tutuklanmış arkadaşlarının serbest bırakılması için öğrenciler altı haftadır direnmekte ve zaman zaman gösteriler yapmaktadır.

Bilindiği gibi geçen Temmuz sonunda Granaderos adlı toplum polisinin şiddet yolunu seçmesi üzerine tek cephe halinde birleşen öğrenciler elli bin kişilik bir gösteri yapmışlar, polis baskısına ve oligarşiye karşı güçlü bir protestoda bulunmuşlardı. Ama meşru gösteri hakkını kullanan öğrencilere toplum polisi tekrar şiddete başvurunca öğrenciler meşru direnmeyi göstediler ve toplum polisi görev yapamaz hale geldi. Hükûmet ancak askerî kuvvetlerle dengeyi sağlayabildi.

Öğretim merkezleri süresiz olarak kapatıldığı halde öğrenciler başşehirdeki öğrenci kurumlarını işgal etti, barikatlar kurdu. Grev komiteleri de direnmeyi bugüne kadar sürdürdü.

Meksikalı öğrencilerin bu güçlü direnmeyi sürdürmelerinin tek sebebi, politik fikir ayrılıklarının üstüne çıkmasını bilmeleridir. Ağustos'un ortalarında Meksiko City'nin büyük Zocalo alanındaki meclis binası önünde yapılan protesto gösterisinde 60-80 bin öğrenci bulunmuştu. Bizdeki öğrenci hareketlerinde eylemi bırakıp, pasif direnmeyi seçenlere ve güçbirliği hareketine şüphe duyanlara bu sayının öğreteceği çok şeyler vardır. Öğrenci hareketlerinde ve devrimci eylemde tek çıkar yolun devrimci güçbirliği yolu olduğu gün geçtikçe anlaşılacaktır. Devrimci güçbirliği vardır, çünkü emperyalizmin yerli işbirlikçilerle yürüttüğü gerici güçbirliği vardır.

Yabancı sermaye Yeni bir kurban

Kolonya fabrikası, gazoz fabrikası gibi tüketici girişimlerden sonra, dizel motoru gibi üretim malı imâl edecek bir fabrikanın kuruluşuna ön ayak olan Demirel iktidarını alkışlamak gerekirdi. Oysa değişen bir şey yoktur. Geçen hafta verilen bir kararla iktidar, 50 bin dizel motoru yapacak bir tesisi yabancı sermayeye teslim etmiştir. Tesise önayak olmak üzere kurulmasına izin verilen şirketçe en büyük hisse yüzde 51 ile Amerikan Massey Ferguson Şirketinde olacaktır. Türk ortakları, özel sektör olarak yüzde 41 ile temsil edilecektir yüzde 10 hisse ile de millî bir banka bu soygun ortaklığına âlet edilecektir.

Fabrika için 201 milyon liralık yatırım yapılacaktır, yatırımda % 80 yatırım indirimi uygulanacak ve yatırım malları ile ham madde ithalinde gümrük alınmayacaktır. Yatırım için yüzde 8 gibi yüksek bir faizle dış kredi sağlanacaktır.

Massey Ferguson Şirketine verilen pay sadece hisse üstünlüğü değildir. Amerikan Şirketine teslim edilen tesis, gerçekte bir montaj endüstrisi örneğidir. İlk 6 yılda yüzde 75, 6 yıl sonunda da yüzde 22 oranında mamul madde dışarıdan ithal edilecektir. Şüphesiz bu, Massey Fergusonun soygun oranını yükseltecektir. Dış ticaret rejiminin büyük çapta desteklediği montaj endüstrisi soygunu, bugün, liberal düşünceli aydınların, ve yöneticilerin bile muhalefetiyle karşı karşayadır.

Sabiha Serdel'i Kaybettik

Türk basın ve düşün hayatında önemli bir yeri olan Sabiha Sertel 2 Eylül 1968 Pazartesi günü 73 yaşındayken Bakû'de ölmüştür. On yedi yıldır yurt dışında bulunmakta olan yazar, Türk okuyucusunca, başta Tan olmak üzere muhtelif gazete ve dergilerde yayınlanan yazıları, Sebilürreşatçıya Cevap, Tevfik Fikret - Mehmet Akif kavgası, Tevfik Fikret (İdeolojisi ve Felsefesi) gibi telif eserleri ve August Bebel'den çevirdiği Kadın ve Sosyalizm kitabı ile tanınmıştır.

İkinci Bağımsızlık Mitingi

(Baş tarafı birinci sayfada)

«Pekalâ! Onun zırhlarının çeliği mi ağır basar, yoksa bizim haysiyetimiz mi ağır basar? O bunu görecektir. Johnson evvelâ Vietnam'da ağladı; bir de Türkiye'de ağlıyacaktır.

«Arkadaşlar, (Atatürk anıtını işaret ederek) şu parmağın gösterdiği yere bakın, nereyi gösteriyor? O parmak dün Venizelos'u Lloyd George'u gösteriyordu. Ama bugün!.. Arkadaşlar, şu parmağın doğrultusuna bakın. Asıl hedefimizi gösteriyor: Amerikan zırhlılarını!

«Sayın Sunay «Anayasa'yı çiğneyen zorba kuvvetler» den bahsediyordu. Şu mitingte bu zorbalar kim? Evet, Anayasa kuvvetleri vardır. Amerikalıyı istemiyen biz, gücümüzü Anayasa'dan alıyoruz. Anayasa'yı çiğneyen zorbalar, Amerikanın avukatlığını eden satılmışlardır. Amerika'yı Türkiyeden bu Anayasa güçleri atacaktır. Ve yeni tertipler, maytaplı bombalar, kestane fişeği patlatmaları fayda vermiyecektir.

YAŞASIN BAĞIMSIZ TÜRKİYE!
YA İSTİKLÂL, YA ÖLÜM!..»

6. Filoya karşı yapılan birinci «Tam Bağımsız Türkiye» mitinginde olduğu gibi bazı TİP yöneticileri etkileri altındaki örgütlerin bu mitinge de katılmamaları ve eylemi bölmek için büyük bir çaba harcamışlardır.

Buna rağmen, bu örgütlerdeki üyelerin yine de mitingi geniş çapta sonuna kadar izledikleri görülmüştür.

devrimci eğitim şûrası

Toplumda düzen değişikliği, ve eğitimde reformun her zamankinden daha gür sesle istendiği bu günkü Türkiye'de, Türkiye Öğretmen sendikasının düzenlediği Eğitim Şurası büyük bir ilgi ile karşılandı.

Üniversite, ve parlemontodan, öğretmen işçi ve gençlik kuruluşlarından 1500'ü aşkın aydının katıldığı açılış toplantısında, TÖS Genel Başkanı Fakir Baykurt, bozuk eğitimi düzeninin geniş bir tablosunu çizmiş, eğitim bozukluklarını gösteren raporların dolapları almadığını söylemiştir.

Toplumcu bir düzene varmak için Baykurt özetle şunları demiştir :

«Gözü açılan ve sistemin temelden bozuk olduğunu, gören halk kitleleri onun demokratik bir süre içerisinde yenileşmesini ve adaletli bir duruma getirilmesini bir süre bekler. Ama beklediği gerçekleşmezse, bütün baskı araçlarını, zorcu uygulamaları bir yana iterek, düzen değişikliğini kendisi yapar. Halkımız da bu mutlu ve zengin azınlığın egemenliğinden ulusal ve uluslarlarası nedenlere davalı gerilik ve yoksulluktan kurtulup sınıfcı değil toplumcu bir düzene toplumcu bir eğitime kavuşmayı başaracaktır. Bunun demokratik yollardan kansız ve kırımsız olması mümkündür. Biz öğretmenler bunu istiyoruz. Ulusumuzu kanlı ve kırımlı düzen değişikliklerine zorlamaya kimsenin hakkı yoktur.

«Bize (Siz programların dışına çıkmayın işte kitaplar, bunları okutun) diyorlar. Programlarımız gerçekleri ulusumuza anlatmamıza engel değildir. Millî Eğitimin ve devletin büyükleri bizi (Ağır ve oturaklı) bulmuyorlar. Bizi sapık ideolojiler peşinde görüyorlar. Hata ediyorlar. Bugünün ağır ve oturaklı eğitimcisi, eğitimi tutucu değil devrimci, sınıfçı değil toplumcu, geriye değil ileriye, topluma, insana dönük olarak anlavan ve uygulayan eğitimcidir. Bu yüzde yüz doğru bir dünya görüşü, bilimsel bir ideolojidir. Sapık ideoloji toplumcu değil sınıfcı olan ideolojidir.»

«Devletin ve eğitimin yöneticileri bizim tarafsız kalmamızı istiyorlar Kurtla kuzunun adil olmayan mücadelesinde tarafsız kalmak güçsüz kuzunun karşısındaki güçlü kurdu kendi gücümüz kadar daha güçlendirmek demektir. Çağdaş, aydın, çağdaş eğitimci halkın ve hakkın tarafındadır.»

Eğitimci sınıfsal yönünü, Amerikan etkisini, AİD' nin 20 kadar eğitm projesinin Bakanlıkça uygulandığını anlatan Baykurt, «... Bu hep böyle gelmiş ama bundan sonra da böyle gidecek değildir. Emperyalizmin eğitimimizde ve ülkemizde tozunu, süttozunu bile bırakmıyacağız. Onu arıtıp tertemiz edinciye kadar devrimci meslek savaşımızı sürdüreceğiz» demiştir.

Fakir Baykurt ikinci günkü toplantıda okuduğu «Türk kültür ve Eğitiminde Emperyalist etkiler» bildirisinde ayrıca casus olarak nitelediği Amerikan barış gönüllüsü sayısının resmî açıklamalardaki gibi 300 değil, 12 bin olduğunu belirtmiştir.

Profesör Muammer Aksoy, özel okulların devletleştirilmesi için karar alınması gerektiğini, dinî öğretim yapan okullardan çıkanlara din alanından başka yerde görev verilmemesi gerektiğini anlatmış, öğretmen güvenliği ile ilgili olarak Danıştay kararlarını incelemiş ve Danıştay kararlarını uygulamıyan iktidara karşı Cumhurbaşkanının «dur» demesi gerektiğini belirterek, aksi halde anayasaya aykırı düşeceğinden istifa etmesi kaçınılmaz bu görevdir. demiştir.

Devrimci Eğitim Şurasına sunulan çeşitli bildiriler arasında, Talip Apaydın ile Dursun Akçamın birlikte hazırladıkları «Geri kalmış ülkelerde, Özellikle Türkiye'de Eğitim Sorunları ve Devrim İhtiyaçları» adlı bildiri değerli bir çalışma olarak karşılanmıştır.

AYIKLA PİRİNCİN TAŞINI

Rıfat ILGAZ

FIRSATÇI

6. Filonun İzmir'i ziyareti üzerine, herkes konuştu sıradan. Bir, Filo'nun kumandanı kalmıştı, o da konuştu. Bakın, neler söylüyor İzmirlilere :

«Şehrinizi ziyaret etme fırsatı bulduğumdan dolayı memnuniyetimi ifade etmek isterim.»

Eh, ne yaptı yaptı, buldu bu fırsatı! Bayramdan seyrandan yararlanıp sevincimize de katıldı. Hanğimiz ağzımızı açıp da bir şey söyliyebiliriz artık?.. Bayram değil, seyran değil diye! Fırsat, bu fırsat!

KURT

İnönü, köylülerle dertleşiyor :

«İktidara gelenler, işlerini yürütürlerken biraz vakit geçince kendilerini dünyanın en akıllısı sanırlar...»

Hani derler ya, İnönü'ye tecrübeli politikacı diye! Doğru! Çok tec rübeli adam, vesselâm!

KİME KARŞI

«İstanbul Polis Okulu»nun kapısında şöyle bir yazı var:

«Polis kuvvetleri, vatandaşlara huzur ve sükun temin eden cumhuriyetin, kanuna ve medeniyet düşmanlarına karşı kullandığı bir kalkandır..» (*)

Demek polis, cumhuriyetin bir kalkanı imiş... Biz iktidar partisinin kalkanı sanırdık. Pekiii, kime karşı kullanılır bu kalkan? Medeniyet düşmanlarına ve kanuna karşı! Var bir yanlışlık! Son günlerde bu okuldan çıkanların davranışlarına baktıkça, aklımız büsbütün yatıyor bu yanlışlığa!

TEDBİRLİ BAŞBAKAN

İlhan Selçuk yazısında, Bartın depremi başlar başlamaz, Demirel' in çıkıp da hemen tedbir alındığını bildiren konuşmasına değiniyor :

«Nasıl olur?..» diyor, «Daha köylerle bağlantı kurulmadan...»

Bakalım, Demirel «tedbir alındı» dediyse, depremden zarar gören bölge için mi söyledi? Aldığı tedbir olsa olsa kabinesi içindir. Ne zamandır, sallantıda olduğu söylenmiyor mu?

ÜSTADI DA ANLIYORUZ

Falih Rıfkı'dan okuyalım şu satırları :

«CHP de bir türlü seçimi DP'ye ve AP'ye karşı kaybetmez. Ya halka karşı yapılmıştır, ya halk aldatılmıştır, ya oylar çalınmıştır, onun için seçimi kaybetmiştir..»

«... İnönü, Demirel'in Türkiye'ye Amerika tarafından başbakan yapıldığını söylemek gafletinde bulunmuştur.»

Yahya Kemal, CHP'den açıktan açığa aldığı 400 lira aylıkla Degüstasyon'da kafa çekerken şöyle atıp tutarmış :

«Siz bu rejimin ne olduğunu, Falih Rıfkı onun aleyhinde yazmağa başladıktan sonra anlarsınız!»

(*) Atatürk'e izafe edilen bu satırların yazılışında bir yanlışlık yoksa, iyi niyetle yorumlanıp uygulanması gerekir.

Dış Ticaret ve Kalkınma (Bir Seminerin Düşündürdükleri)

Aslan Başer KAFAOĞLU

Geçen hafta bir şatafatlı seminer çalışması başladı. Semineri Ekonomik ve Sosyal Etüdler konferans Heyeti düzenlemişti. Bilindiği gibi bu hey'et büyük emekler harcayıp, paralara kıyarak ekonomik ve sosyal konularda konferanslar hazırlamakta, seminerlere öncülük etmektedir. Seminerler organizasyon olarak cidden başarılı bulunmakla ün kazanmıştır. Bu sefer ki ise gerek katılan kadronun genişliği ve gerekse tertip ve organizasyon düzeni yönünden bundan öncekileri de gölgede bırakacak bir ölçüye ulaşmıştı. Başbakan ve Maliye Bakanı gibi konuşmacılar yanında bilim, idare ve iş hayatı yetkili temsilcileri ile seminere renk ve hava bir ölçüde da seviye veriyordu. Üniversitenin Halûk Cillov, Besim Üstünel, Oktay Yenal, Kenan Bulutoğlu, Memduh Yaşa gibi basında da ün yapmış temsilcileri yanında Yorgi Demirgil Ahmet Aker, Vural Savaş gibi isimler seminerde ya konuşucu ya da yorumcu olarak yer almışlardı. Ömer Celâl Sarç, Sabri Ülgener gibi yılların şöhretlerini bu kadroya ekleyince Üniversite'nin ne ölçüde temsil edildiği ortaya çıkıyordu. İş çevreleri, bu çevrelerin en entellektüel simalarından Bülent Yazıcı başta olmak üzere, Eczacıbaşı, Celâl İmre, Behçet Osmanağaoğlu Orhan Mersinli, Tevfik Ercan gibi temsilcileriyle seminere ağırlığını koymuşlardı. İdare çevrelerinden ise başta Başbakanlık ve Maliye Müsteşarları olmak üzere, Hazine Genel müdürlüğünün değerleri Erkan Bener ve Erkan Işıl, Plâncılardan Hikmet Çetin, Cemil Çınar ve Dış Ticaret'ten Özer Çınar gibi değerler seminere katılmıştı. Bir teknisyen büyük elçi Ziya Müezzinoğlu ve bir Maliyeci Rektör Kemal Kurdaş seminere konuşmaları ile zaman zaman hâkim oldular. Sınaî kalkınma Bankası ve Devlet yatırımlar Bankası da seminerin faâl katılıcıları idi.

Herkesin önünde bir kulaklık vardı. Bu kulaklıktan İngilizce konuşmalar Türkçe, Türkçe konuşmalar ise İngilizce olarak izlenebiliyordu. Herşey teknik ve İdarî yönden mükemmeldi, konuşucular ve konuklar Tarabya otelinde kusursuz ağırlanıyorlardı. Ama sonuçlar ve konuşmalar için ayni şeyi söylemek güçtü. Bir kez seminerin adı Dış Ticaret ve kalkınma idi, kalkınma kısmı seminer boyunca gölgede kaldı ve konu Dış Ticaretin kısır teknik sorunları üzerinde kaldı. Konuşmacılar, İdareden gelen, birkaç yorumcu ve konuşmacı dışında ilginç olmaktan uzaktı. Seminerin düğümü geldi, devalüasyon konusunda kaldı. Bununla başladı, bununla bitti denebilir seminer.

Seminer Başbakan Demirel'in uzun bir açış konuşması ile çalışmalara baş ladı. Çok uzundu bu konuşma. Yer yer Başbakanlık müsteşarı Munis Faik Ozansoyun üslûbunun buram buram koktuğu bu konuşmada Demirel, dış ticaret ve kalkınma konularını doğrusu kendisinden sonraki konuşuculara taş çıkaracak bir ölçüde dengeli tutmuştu. Ama konuşmada söylemedik söz kalmamıştı. Şu pasajlara bir bakan Demirel'i Liberalizmin karşısında görürdü:

«Ondokuzuncu yüzyılın, memleketlerin iç nizamında bütün şikâyetlere rağmen hüküm süren iktisadî Liberalizm cereyanı, milletlerarası ticarî münasebetlerde de iktisadî bakımdan kuv vetli memleketlerin üzerinde adaletsiz bir serbest rejimi şeklinde devam etmiş...», «19 uncu yüzyılın millî ekonomi bünyesinde fakir ve zenginleri sınıf mücadelesine terkeden laissez faire nizamı, milletlerarası ekenomide de fakir ve zengin memleketleri açık veya kapalı menfaat tezatlarıyla başbaşa bırakmıştır.» «az gelişmiş memleketlerle gelişmiş ve sanayileşmiş ileri memleketler arasındaki büyük mesafe gittikçe büsbütün büyümektedir». Ama bütün bu şartlar altında ve bu kadar yanıp yakılan Demirel çareyi şöyle formüle ediyordu: «... milletlararası ölçüde bir işbirliği, dayanışma ve entegrasyon hareketine ihtiyaç vardır.» Oysa bu çare aslında büyük devletlerin yıllarca ağızlarında çiğnediği bir sakızdır, bu sakızla dış ticaret yoluyla ve sermaye hareketlerinin büyük yardımıyla Başbakan'ın da kabul ettiği sömürme mekanizması devam etmektedir. Başbakan'ın kullandığı konuşma tarzı, bir zamanlar Nehru'nun temsil ettiği ve büyük devletlerin yardımı dilenilerek tutulan, bir medet umma bir kalkınma reçetesi simididir. Bu platform Başbakan'ın konuşmasında şu şekle girmişti:

«Bu itibarla ekonomik bakımdan ve gelişmemiş memleketlerin müşterek ve karşılıklı sorumluluklarını milletlerarası esaslar halinde müesseseleştiren bir dünya ticaret nizamına olan ihtiyaç aşikârdır. Bu yolda Havana şartı ile atılan ilk adımın Birleşmiş milletlerin bundan sonraki gayretleriyle daha realist bir açıdan... inkişaf etmesi memnuniyet verici olmuştur.» «Oysa Başbakan'ın övdüğü ve» daha realist bir açıdan... inkişaf ettiğini memnuniyetle kaydettiği o nizam, Havana Şartı ile kurulan nizam, az gelişmiş ülkelerdeki sefalet ve sömürü düzenini buran, yaşatan ve kuvvetlendiren bir uluslararası ticaret düzenidir. Realist bir az gelişmiş ülke devlet adamı bu düzenin «gelişmesini» değil, toptan değişmesini istemelidir. Bu büyük mantık çelişmesi Başbakan'ın konuşmasının her yerinde vardı. Ama doğrusu aranırsa Başbakan kendi anlayışındaki devlet adamlarının söyleyebileceği en iyi şeyleri söylemişti. Mantık çelişmesi bugün dünya ticaretini yönetenlerin kendilerinde bulunan bir mantık çelişmesiydi, çelişmeli bu anlayış Demirel gibi birçok devlet adamına ve de bilim adamına iyice aşılanmıştı.

Gine doğrusu aranırsa Başbakan'ın konuşması konferansın, (Seminerin) konusuna uygun olma ve Dış Ticaretin yöneltilmesinde rol oynayan kurallara değinme bakımından Seminerde konuşan uzmanlarınkinden daha da tamdı. Çünkü, Seminerin konusu kalkınma ile diş ticaret arasındaki ilişkileri tespit etmekti. Oysa konuşmacılardan pek azı bu konuya değindiler. Bu konunun deşilmesi Avrupa Ekonomik Topluluğu komisyon üyesi Victor Bodson'a verilmişti. Oysa hazret, (konuşması o kadar gayri ciddî ve top lulukla alay edici idi ki, bu tabirimiz mazur görülsün) bir güzel Ortak Pazarı methetti. Yabancı sermayeyi methetti. Büyük bir lâubalilikle yazılı met ninin dışına çıkarak siyasî bir nutku, eski Manakyan Tiyatrosu aktörlerine taş çıkartan bir nefasette âdeta döktürdü (!). Ayni konuyu Türkiye açısından inceleme görevini üzerine alan Prof. Memduh Yaşa'da ayni konuya an cak kıyışından köşesinden dokundu. Kalkınma ile dış ticaret arasındaki ilişkinin Türkiye'de ne bağlantılar arzettiği anlaşılamadı. Bu temel noktaya ve eksiğe Prof. Besim Üstünel'den gay ri dokunan olmadı. Ama iki profesörün bu gibi oturumlarda birbirlerine karşı konuşmalarında seçtikleri ince istihza üslûbu ve bu üslûbun dinleyiciler tarafından malûm bulunuşu, tartışılan noktanın ağırlığının anlaşılmasına engel oldu. Bir daha da bu eksiğe değinilmedi.

Seminerin temel bir eksikliği de dış ticareti düzenleyen ve Başbakanca açış konuşmasında değinilen müesseseleşmiş yasa ve kuruluşlara hiç değinilmemesi oldu. Bu konu üzerinde fırsat buldukça duracağız, ama burada biraz olsun değinmekte yarar var. II. Dünya Savaşından sonra Dünya Dış Ticaretini düzenlemek üzere bir serî uluslarlarası konferans toplandı. Bunlardan en önemlisi Havana'da (küba'da) toplandı. Burada Gümrüklerin ve para değerinin tâbi olacağı hususlar ayrı ayrı tesbit ile bir «yasa» konuldu Bu yasanın adı «Havana Şartı» dır. Dünya Dış Ticaretini düzenleyen «Havana Şartı» ve bu yasa'ya göre imzalanan kararlar ve anlaşmalar, buna göre kurulan GATT, İMF, İBRD gibi kuruluşlar, ulusların kendi dış ticareti hakkında bağımsızca karar alması serbest'sini sınırlamaktadır. Örneğin. Bir ulus sanayiini korumak için bir gümrük tarifesi uygulamak istese, muhakkak Beynelmilel Gümrük Andlaşmasını, (GATT) ı gözetmek zorundadır. Para politikası için «Para fonuandlaşmasına uymak zorundadır. Bunlar gibi andlaşma ve kurumlar 1940 larda hep az gelişmiş ülkeler arasında eleştirilmiş bu eleştirmelerde büyük ülkelerin üstünlüklerinin haksızlığı belirtilmiştir. Bu uluslararası çevreye dokunmadan, soyut bir millî dış ticaret politikası ele alınmış olursa bir sonuca varılamaz. Seminerde bu konu hiç ele alınmamıştı. Bu eksiğe de Maliye Bakanlığı Hazine Umum Müdürü Erhan Işıl önemle değindi. Fakat Tertip Hey'etine yöneltilen bu eleştirme de karşılıksız kaldı.

Bu iki temel eksik seminerde, konuşmaların dış ticaretin pratik sorunları üzerinde kısır bir tartışma şeklinde yer almasına sebep oldu. Denebilir ki bütün konuşucular bugün bu dış ticaret düzeninin bir avuç ithalâtçıdan başka kimseye yaramadığında birleşmişlerdi. Hattâ büyük iş çevrelerini temsilen konferansa gelenler de bunda birleşmişlerdi. Bu haliyle seminer de hedef tahtası bu dış ticaret ve para sistemini uygulayan maliye Bakanlığı, Hazine ve Hükûmet oldu. Maliye Bakanlığında önemli bir memur olan Erhan Bener de bu tesbitlere katıldı. Ama bütün konuşucular, ne kadar bu dış ticaret ve para rejimini eleştirseler, gine de anlayış ve mekanizma olarak bu düzenin olduğu gibi kalacağını içlerinden biliyorlardı. Çünkü bu düzen ihtilâtçının yararınaydı, emperyalizmin kucağındaki bir ülkede de en geçerli olan söz ithalâtçının yararına olan sözdür.

Yurdun kaderi emperyalizmin bu aracıları elindedir geniş ölçüde kuvvetli bir sanayici sınıfı, bağımsız bir millî burjvazi olmadıkça (ki bugün bu Türkiye için söz konusu olamaz) bu gidiş böylece de sürecektir. Ama bir tuhaf durum vardı. İthalâtçısı, profesörü hepsi devalüasyon istiyordu. Buna karşılık İdare temsilcileri bir hayli çekingendi.

Aslında bu durum aracı çevrelerle bürokrasinin temel konuların uygulaması sırasındaki zaman farkından ileri gelmektedir. Şöyleki: İdare Türkiye'de aracı çevrelerin ve bunların dışardaki ağababalarının açık ticarî menfaatlerine bir süre karşı koyar. Yurdun gözgöre göre zarara uğramasına müsaade etmez. Ama aracı çevreler ve bunların aracılık ettiği dış sermaye Türkiye'de öyle bir düzen yürütür ki, İdare kısa sürede bunun farkına varamaz. Ancak bu düzen ülkeyi öyle bir yere götürür ki, İdare kısa bir süre önce hayır dediği dış sermaye çevrelerine «evet» demek zorunda kalır. Dış Ticaret konusunda da olanlar bunun bir tekrarıdır. İdaresini dilik bir devalüasyona «hayır» demektedir. Devalüasyon bugün için yurda yararlı değildir diyor. Ama uygulanan ekonomi politikası Türk parasının değerini daima düşüren bir ekonomi politikasıdır. Bu politika erinde gecinde dış ticaret ve para politikasında devalüasyon gibi bir sonucunda ğuracaktır. Konu çok önemlidir, bu bakımdan biraz basitleştirerek ayrıntılara girmekte yarar vardır. Ve bu konuyu gelecek yazıda inceliyeceğiz.

TÜRKİYE SOSYALİZ

Bağımsızlık Demokrasi Sosyalizm'in (*) son yazısı olan «Türkiye Sosyalizmi», Sayın Mehmet Ali Aybar'ın, Türkiye'de yürütülecek sosyalist mücadele ve sosyalist devrim konusundaki düşünce ve görüşlerini en geniş şekilde ilk defa ortaya koyduğu bir makaledir. Biz, bu yazımızda, Sayın Aybar'ın, sadece, sosyalist devrimin, anti-emperyalist devrimle birlikte gerçekleştirilmesi gerektiği yolundaki görüşlerini, gene makalenin çerçevesi içersinde tartışarak, eleştireceğiz:

I. — SOSYALİZM VE «TÜRKİYE SOSYALİZMİ»

Üretim biçimleri, aynı ad ile ifade edilir ve üretim biçimlerinin genel niteliğini, üretim araçları mülkiyeti tâyin eder. İlkel komünal toplumda, üretim araçları, komünün ortak mülkiyetindedir. Köleci toplumda, üretim araçları efendilerindir ve aynı şekilde 'köle' de efendinin mülkiyetindedir. Feodal toplumda üretim araçları, derebeyindir ve köylü, toprakla birlikte alınıp satılan yarı-köledir. Kapitalist toplumda, üretim araçları, kapitalist sınıfın elinde toplanmıştır ve emek sahibi köle ve yarı-kölenin yerini, burada, işgücünden başka satacak bir şeyi olmayan proleterler almıştır. Proletarya, siyasî bağımsızlığa sahip 'hür köle'dir. Köledir, çünkü, bizzat burjuvazi tarafından mülksüzleştirilmiş olan proletarya, yaşayabilmek için, burjuvazinin mülkiyetindeki üretim araçlarında çalışmaya ve burjuvazi tarafından sömürülmeye mecbur bırakılmıştır. Sosyalist toplumda, üretim araçları, kollektif mülkiyet ve kamu mülkiyeti biçiminde toplumun ortak mülkiyetindedir. Üretim araçlarının toplumun ortak mülkiyetinde olması, sosyalist üretim biçimini nitelendirir; bu üretim biçiminin şu ya da bu ülkede olması, şu ya da bu yolla gerçekleştirilmiş olması, sosyalist üretimin niteliğini değiştirmiyeceği gibi, bu üretim biçiminin dışında herhangi bir üretim biçimi de 'sosyalist' üretim biçimi değildir; ya sosyalist üretime geçişin aşamalarıdır veya başka bir üretim tarzıdır. Sayın Aybar, Türkiye'nin kendisine özgü tarihî ve mahallî şartlarından dolayı, «Türviye'ye özgü bir sosyalizm» kurulacağını söylüyor ve ekliyor: «Bundan dolayı Türkiye sosyalizmi deyimi, ilerde kurulacak sosyalist düzeni de kapsamaktadır.» (s. 641). Yani, kurulacak sosyalist düzen de, 'Türkiye sosyalizminin', daha doğrusu sosyalist sınıf mücadelelerinin strateji ve taktiğinin niteliği gibi, ayrı bir nitelikte olacak, yani Türkiye'de sosyalist üretim biçimi, 'sosyalizm' terimi ile değil, 'Türkiye sosyalizmi' terimiyle ifade edilebilecek bir üretim biçimi olacaktır. Sayın Aybar, sosyalist iktidarın kazanılması ve sosyalist toplumun kurulması için izlenecek 'strateji ve taktik'in farklılığını, amacın farklılığı olarak nitelemektedir. Türkiye'nin tarihî ve mahallî özellikleri, sosyalist mücadelede izlenecek strateji ve taktiğin farklı olmasını gerektirebilir (bu, marksist stratejistler tarafından tekrar tekrar yazılmıştır, ve sosyalizme geçmiş olan ülkelerde aynı strateji ve taktiğin uygulanmamış olduğu bilinen bir gerçektir); fakat bu, hiç bir şekilde, kurulacak sosyalist toplumun, «Türkiye sosyalizmi» gibi sosyalizmden ayrı bir üretim biçimi ve toplum düzeni olacağı anlamına gelmez. Çünkü sosyalizm, nasıl bir yol izleyerek kurulursa kurulsun, üretim biçimi bakımından tektir ve her yerde aynıdır. Ama, kurulacak toplum, «sosyalist toplum» ise!.

II. — MİLLÎ DEVRİM, DEMOKRATİK DEVRİM, SOSYALİST DEVRİM

Sayın Aybar şöyle diyor: «... Amerika'ya karşı kurtuluş mücadelesi aynı zamanda Ağa - Komprador - Amerikancı Bürokrat üçlüsünün egemenliğine karşı bir mücadele biçimi alacak; yani sosyalizm için de bir mücadele olacaktır.» (s. 660); «Millî kurtuluş mücadelesinin sadece anti-emperyalist ve anti-feodal olması gerektiği hakkındaki iddialar, ... yanlıştır», millî kurtuluş savaşının «aynı zamanda sosyalizm için bir mücadele olarak yürütülmesi» gerekir (s. 660); «Emperyalizmin boyunduruğu altında, millî kurtuluş mücadelesi sosyalizm için mücadeleyle birlikte yürütülür. Dış sömürüyü iç sömürüden ayırmak mümkün değildir.» (s. 660 - 661).

Sayın Aybar'ın sözlerinden şu sonucu çıkarıyoruz: anti-emperyalist mücadele yani millî devrim, anti-feodal mücadele yani demokratik devrim (ki anti-emperyalist devrim aynı zamanda bağımsızlığı içerdiği için 'demokratik' ve anti-feodal devrim uluslaşmayı tamamladığı için aynı zamanda 'millî' dir), anti-kapitalist mücadele yani sosyalist devrim, birlikte yürütülecektir. Sayın Aybar, 'ağa' ile mücadeleden sık sık sözetmekte ve fakat özellikle 'anti-feodal mücadele', 'demokratik devrim' terimlerini kullanmaktan kaçınmaktadır. 'Sosyalist devrim' e geçişin bir örceki aşaması olan 'demokratik devrim', özellikle ve israrla atlanarak doğrudan doğruya 'sosyalist devrim' şiarı ortaya atıldığına göre, Sayın Aybar'ın yazısında ifade edilen 'devrimci' şiar şöyle formüle edilebilecektir: emperyalizmle mücadele, yani 'millî kurtuluş savaşı'; emperyalizm-işbirlikçileri olan ağa-komprador burjuvazi-amerikancı bürokrat üçlüsü ile mücadele, yani 'sosyalist devrim'. Sayın Aybar'a göre, Amerikan emperyalizmine karşı mücadele, millî kurtuluş savaşıdır; ve ağa-komprador-amerikancı bürokrat üçlüsüne karşı mücadele, sosyalist devrimdir. Bu sözleri tahlil edelim:

'Komprador burjuvazi' ve 'amerikancı bürokrat kesim' ile 'ağa'yı, niteliklerinden dolayı birbirlerinden ayırmak gerekir; çünkü, komprador burjuvazi ve amerikancı bürokrat kesim, emperyalizmin mahallî organlarıdır. Bunlar, emperyalizmle birlikte ortaya çıkarlar ve emperyalizmle birlikte kaybolurlar. Feodal ağa veya büyük toprak sahibi, emperyalizmden önce vardı ve emperyalizmin ortadan kalkmasiyle birlikte sadece bir anti-emperyalist mücadele ile de ortadan kalkmaz ve kaybolmazlar. Anti-emperyalist mücadele, sadece emperyalizmin dış kuvvetleriyle mücadele değil, aynı zamanda, emperyalizmin içerdeki mahallî organlarıyla da mücadeledir. Mahallî organlar ise, komprador burjuvazi ve amerikancı bürokrat kesimdir.

Oysa ağa, bir sınıftır; ve bu sınıf, emperyalizm olmadan önce de vardı. Batı Avrupa ülkelerinde, feodalizmin bağrında kapitalizmin doğup gelişmeye başladığı yerde, anti-feodal mücadele, yani 'demokratik devrim; burjuvazinin başrolü oynadığı burjuva devrimlerle tamamlandı. Bu ülkelerde burjuvazi, yarı-köle köylüyü, derebeylere karşı ayaklandırmakla, köylü ile burjuvazi arasında bir ittifak kurulmuş oldu. Burjuvazinin demokratik devrimde başrolü oynaması, emperyalist dönemde ortadan kalkıyor; ama bu, aynı zamanda, yarı-köle köylünün demokratik haklara, siyasî bağımsızlığa kavuşması imkânını elbette tarihe gömmüyor. Emperyalist dönemde, yarı-köle, köylü, proletaryanın müttefiki olarak demokratik devrim cephesinde birleşirken, feodalist de emperyalizmin müttefiki olarak demokratik devrim cephesinin karşısında yerini aldı. Ulusal kurtuluş cephesi, yarı-köle köylülerle kendi cephesini genişletirken, yani anti-emperyalist devrim anti-feodal devrim ile birleşik bir cephe meydana getirirken, emperyalizm de feodal ağa ile birleşerek cephesini kuvvetlendirdi. Emperyalizmin amacı, emperyalist sömürüyü; feodalizmin amacı, feodal sömürüyü muhafaza edebilmektir. İkisi birbirlerinden ayrı şeylerdir ve fakat ikisi de kendi varlıklarını koruyabilmek için ortak düşmanlarına karşı, anti-emperyalist ve anti-feodal cepheye karşı birleşirler. Anti-emperyalist devrim, millî bir devrimdir; anti-feodal devrim, demokratik bir devrimdir; ve emperyalist baskının olmadığı, iç dinamizm ile feodalizmin parçalanarak kapitalizmin doğmaya başladığı Batı Avrupa ülkelerinde, burjuvazi tarafından yürütülen ve «burjuva demokratik devrim» adını alan anti-feodal devrim, emperyalist dönemde, emperyalist zulüm ve sömürü şartları altında proletarya öncülüğünde ve işçi-köylü ittifakiyle yürütülen anti-emperyalist devrim ile birleşmekte ve «millî demokratik devrim» adını almaktadır. Demek ki, başlı başına anti-emperyalist mücadele, kendiliğinden ve aynı zamanda, anti-feodal mücadele değildir; ve ağa, emperyalizmin içerdeki organı değil, kendi sınıfsal varlığını korumak için emperyalizm ile işbirliği yapmaya hazır bir sınıftır. Sayın Aybar şöyle diyor: «Amerikan emperyalizminin ortak ve aracısı olan Ağa-Komprador-Amerikancı Bürokrat üçlüsü, Türkiye'nin, 'müttefik' egemen sınıfları haline gelmiştir.» (s. 651). Bu sözlerdeki 'amerikancı bürokrat'ların sınıf olarak nitelendirilmesi vs. gibi yanlışlar üzerinde durmak istemiyoruz. Fakat, burada, 'ağa' sınıfının, amerikan emperyalizminin 'ortağı ve aracısı' olması üzerinde durmanın gereği vardır; çünkü 'ağa', emperyalizmin, 'komprador burjuvazi' gibi, 'amerikancı bürokrat kesim' gibi, ne ortağıdır, ne de aracısı; Aga, emperyalizmin, emperyalist sömürünün gerçekleşmesini sağlayan bir organı, bir aracısı veya emperyalist sömürüden hisse alan bir ortağı değildir. Emperyalist ve ağa, emperyalist sömürüyü paylaşmak için değil, kendi varlıklarını ayrı ayrı muhafaza edebilmek için ortak düşmanlarına karşı birleşmişlerdir.

Komprador burjuvazi, mahallî burjuvazinin tamamını değil, bir kesimini teşkil etmektedir. Kapitalizmi ve kapitalist mülkiyeti, Türkiye'de, genel olarak, komprador burjuvazi ile ifade etmek, pek büyük bir yanlıştır. Amerikancı bürokrat kesime gelince, gerek bu kesim, gerekse bürokrasinin tamamı, ne sosyal bir sınıf sayılırlar, ne de kapitalist özel mülkiyetin sınıf olarak temsicileri. Bu bakımdan, feodal ağaya karşı mücadele kapitalizmle ve kapitalist mülkiyet şekliyle mücadele olmadığı gibi, ayrıca komprador burjuvaziyle ve amerikancı bürokrat kesimle mücadele de, kapitalizmle ve katipalist mülkiyet şekliyle mücadele değildir. Sosyalist devrim ise, kapitalizmle ve kapitalist mülkiyet şekliyle mücadeledir, yani anti-kapitalist devrimdir. Oysa biz, Sayın Aybar'ın «temel yapı değişiklikleri» nde, kapitalistle ve kapitalist mülkiyet şekliyle mücadeleyi yani sosyalist nitelikte bir mücadeleyi önermediğini görüyoruz.

Anti-emperyalist devrim sonunda, emperyalizmle birlikte, komprador burjuvazinin 'komprador' niteliği ve amerikancı bürokrat kesimin 'amerikancı' niteliği ortadan kalkacak; fakat, Sayın Aybar'ın «Temel Yapı Değişiklikleri» başlığı altında önerdiği «köklü reformlar» dan anlaşılacağı gibi (dış ticaret, bankacılık ve sigortacılık millileştirilecek), «özel sektör muhafaza edilecektir». Anadolu'nun bir ilinde, çeşitli dallar yanında, Amerikan firmalarından birinin distribütörlüğünü yapan bir ticaret burjuvası, amerikan emperyalizminin gidişiyle ve dış ticaretin millileştirilmesiyle birlikte bu distribütörlüğünü kaybedecektir; fakat, anti-emperyalist devrim sonunda, bu şahsın ticarethanesi devletleştirilecek, daha doğrusu sosyalleştirilecek midir? Başka bir örnek verelim: anti-emperyalist mücadele sonunda, tamamen millî sermaye ile kurulmuş ve özel sektöre ait şarap fabrikaları sosyalleştirilecek midir? Örneklerimize devam edelim : anti-emperyalist mücadele sonunda, tamamen millî sermaye ile kurulmuş ve özel sektöre ait makarna imalât sanayii, veya şekerleme sanayii, veya meyve ve sebze konserve sanayii, veya pamuklu, yünlü, ipekli dokuma sanayii, veya kundura sanayii, veya iplik ve sentetik dokuma sanayii, veya trikotaj sanayii, veya ağaç ve mobilya sanayii, veya matbaa ve yayın sanayii, veya toprak, çini, porselen sanayii, veya kimya sanayii, veya deri sanayii, veya metal eşya sanayii, veya cam ve camdan mamûl eşya sanayii, vs. vs., komprador burjuvazinin 'kompradorluğunun' ortadan kalkmasıyla sosyalleştirilmiş olacak mıdır? Bu soruya Sayın Aybar aynı yazısında cevap veriyor: «Özel sektörü muhafaza edeceğiz. ... Özel sektörün tasfiyesi söz konusu değildir.» (s. 665). Demek ki, anti-emperyalist mücadele, millî nitelikte olan sermayeye, yani millî burjuvaziye karşı değildir. Önerilmiş olan mücadele, anti-kapitalist mücadele değildir; ve emeğin sermaye karşı mücadelesi, yani proletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesi değildir; ve dolayısiyle, 'anti-emperyalist mücadele', sosyalistlerin öncülüğünde yürütülmekle beraber, 'sosyalist mücadele' değildir Amerikan emperyalizminin mahallî organları olan komprador burjuvaziyle ve amerikancı bürokrat kesimle mücadele, emek ile sermaye arasındaki mücadele değil, sömürülen ve ezilen ulus ile tekelci burjuvazi arasındaki mücadeledir ve bu mücadelenin ayrılmaz bir parçasıdır; bu ise, aynı şekilde, anti-kapitalist mücadele değildir. Sosyalist devrim (yani Sayın Aybar'ın deyişiyle 'iç sömürüye' son verilmesi), şehir ve köy burjuvazisi dahil kapitalist üretim ilişkilerini ortadan kaldırmaya yönelmiş olan devrimdir; ve biz, gerek sanayi alanında, gerek ticaret alanında, gerek tarım alanında, — emperyalizmin şahdamarları demek olan ithalât, ihracat, ve bankacılığın millileştirilmesi dışında —, anti-kapitalist mücadeleye dair Sayın Aybar'ın yazısında açık veya kapalı bir hususa rastlıyamıyoruz, tam tersine, kapitalist üretim ilişkilerinin muhafaza edileceğini yazısından açıkça izleyebiliyoruz.

Mao Çe-tung'un, bu konuda, bazı sözlerini, yazımıza ışık tutması bakımından nakletmek isteriz: «Bazıları komünistleri, kapitalizmden korkmak şöyle dursun belirli şartlar altında onun gelişmesini niye savundukları anlamıyorlar. Cevabımız basittir. Belirli bir derecedeki kapitalist gelişimin, dış emperyalizm ve yerli feodalizm baskısının yerini alması, sadece bir ilerleme değil, kaçınılmaz bir süreçtir. Bu, burjuvaziye olduğu kadar, proletaryaya daha fazla yararlıdır. Bugün Çin'de gereksiz olan yerli kapitalizm değil, dış emperyalizm ve yerli feodalizmdir; aslında bizdeki kapitalizm çok yetersizdir.» (1). «Çin halkının kişisel inisiyatifinin gaddarca önleyen, özel sermayenin çoğaltılmasını engelleyen ve halkın özel mülkiyetini tahrip eden dış baskı ile feodal baskıdır. Bu baskıları ortadan kaldırmak ve bu yıkımı durdurmak, ... ve özel kapitalist ekonomiyi 'halkın yaşantısına hâkim olacak' şekilde değil, halka faydalı olacak bir şekilde serbestçe gelişmesini garantilemek ve özel mülkiyetin bütün uygun şekillerini kurmak, savunduğumuz Yeni Demokrasinin mutlak görevidir.» (2). Mao Çe-tung'un 1945'te yayınladığı bu fikirler ile, Sayın Aybar'ın «Özel sektörü muhafaza edeceğiz. Ama özel sektör kalkınma plânına bağlı olacaktır.... Millî ekonominin yararlı bir unsuru haline getirilecek olan özel sektör, kamu sektörü yanında, namuslu ve güvenli bir çalışma düzeni içine sokulacaktır.» (s. 665) sözleri, ayrıntılardaki birçok farka rağmen, temelde birbirinin aynı olan görüşleri yansıtmaktadır. Fakat, Sayın Aybar, bu devrimin anti-emperyalist ve sosyalist olduğunu söylemesine rağmen, bakınız Mao Çe-tung ne diyor: **«Çin toplumu hâlâ sömürge, yarı-sömürge ve yarı-feodal bir toplum olduğuna göre, Çin inkılâbının başlıca düşmanları yine emperyalizm ve feodal kuvvetlerdir. Çin inkılâbının ödevi, bu iki düşmanı devirmeye yönelen millî ve demokratik inkılâbı sona erdirmek olduğuna, ve bu iki düşmanı devirmek için gerekli kuvvetler bazen millî burjuvazi ile büyük burjuvazinin yardımını elde edebildiklerine (büyük burjuvazinin bir kısmı inkılâba ihanet etmesine ve inkılâbın düşmanı haline gelmiş olmasına rağmen) göre, inkılâp genel olarak kapitalizm ve kapitalist mülkiyet aleyhine değil, fakat emperyalizm ve feodal monopollar aleyhine yöneltilmelidir. Binaenaleyh, bugünkü safhada Çin inkılâbının karakteri proleter sosyalist değil, fakat burjuva demokratiktir.»** (3).

III. — 'MİLLÎ BURJUVAZİ' VE 'ÖZEL SEKTÖR'

Sayın Aybar şöyle diyor: «Millî burjuvazi ile işbirliğinin söz konusu olması için, önce böyle bir sınıfın var olması gerekir. Türkiye'de böyle bir sınıf yoktur.» Devam edelim: «Yani 'komprador' burjuvaziden ayrı, Amerikan emperyalizmine karşı bir sanayici sınıf mevcut değildir.» (s. 652). Demek oluyor ki, mahallî burjuvazinin bütün kesimleri 'komprador' burjuvazidir, mill' nitelikte sermaye ve millî nitelikte kapitalist özel mülkiyet yoktur ve onun içindir ki, anti-emperyalist mücadele, aynı zamanda, anti-kapitalist mücadeledir ve dolayısiyle sosyalizm için mücadele ile birlikte yürütülür. Anti-emperyalist mücadele ile birlikte komprador burjuvaziyle mücadele etmiş olmakla, aynı zamanda, sosyalist nitelikte bir mücadelesi vermiş olan Sayın Aybar'ın, iktidara geldiği zaman yapacağını vaat ettiği 'köklü reformlar' dan biri de şudur: «Özel sektörü muhafaza edeceğiz. ... Özel sektörün tasfiyesi söz konusu değildir. Fakat halkı soymasına izin verilmeyecektir. Halkın yararına çalışması ve kalkınmasına

Mİ VE SOSYALİZM

Muzaffer ERDOST

hizmet etmesi istenmektedir. ... Millî ekonominin yararlı bir unsuru haline getirilecek olan özel sektör, ... namuslu ve güvenli bir çalışma düzeni içine sokulacaktır.» (s. 665). Şimdi aynı yazıdan iki cümleyi yanyana getirelim ve yeniden okuyalım: «Millî burjuvazi ... yoktur.», ve devam edelim: «Özel sektörü muhafaza edeceğiz.». Millî burjuvazi yok, (ithalât, ihracat, bankacılık ve sigortacılık millîleştirilmiştir, komprador burjuvazinin 'kompradorluğu' emperyalizmle birlikte ortadan kaldırılmıştır) ve hâlâ mevcut olan bir «özel sektör» vardır!. Ama bu 'özel sektör', 'millî burjuvazi' değildir!. Peki ama, yok olan ve aynı zamanda muhafaza edilecek olan bu sınıf nereden çıkıyor? Sayın Aybar, bu sözleriyle, aynen, 'millî burjuvazi yok, ama biz millî burjuvaziyi muhafaza edeceğiz' demiş olmuyor mu? Yani, açıkçası, 'biz anti-kapitalist bir devrim yapmıyoruz' demiş olmuyor mu? Sayın Aybar diyor ki: «Türk toplumunun türlü çelişileri var: işçilerle patronlar arasında ... çelişiler mevcuttur. Fakat bugün ... bu çelişiler, Amerikan emperyalizmi ve ortaklarının Türkiye'yi bağımlı bir ülke haline getirmeleri, tüm olarak sömürmeleri ... karşısında, ikinci derecede çelişiler haline gelmiştir.» (s. 657). Demek oluyor ki, Türkiye'de, işçiler ve patronlar vardır ve bunlar arasındaki çelişki, emperyalizm ve ortakları ile ulusun ezilen sınıf ve zümreleri arasındaki çelişki karşısında, ikinci derecede çelişkiler haline gelmişlerdir. Yani emperyalizm ve onun yerli ortaklarıyla mücadele, Türkiye de, işçiler ve patronlar arasındaki çelişkiye yönelmiyor. İkinci derecedeki bu çelişkiler, ancak emperyalist baskı ve sömürü şartları ortadan kalktıktan sonra birinci derecedeki çelişkiler olarak su yüzüne çıkacaktır. Anlaşılıyor ki, emperyalizmle mücadele, işçi ile patron arasındaki mücadele ile yani sosyalizm için mücadele ile birlikte yürütülmüyor.

Devam edelim: özel sektörün kalkınma plânına bağlı, namuslu ve güvenli bir özel sektör olabilmesi, yani bu 'köklü reformu' gerçekleştirebilmek, ancak, «... Ağaların - Kompradorların - Amerikancı bürokratların dayanağı olan dış sermaye çevrelerinin ve bunların agababaları Amerikan emperyalizminin, Türkiye'deki elini, içimizden koparıp atmaya bağlıdır.» (s. 660). «Sermayenin millîsi yoktur; çünkü dış ve iç sermaye iç içedir.» (s. 666). Millî burjuvazi olmadığı gibi, millî sermaye de yoktur, daha doğrusu sermayenin millîsi yoktur. Millî olmayan sermayenin elini içimizden koparıp atacağız. Fakat şu özel sektörün sermayesini nereden bulacağız? Yoksa, özel sektör, sermayesiz bir özel sektör müdür? Sermayenin millîsi yoktur, peki ama, devlet sektörünün millî olmayan sermayesini ne yapacağız? Örneğin Karabük Demir Çelik Fabrikasını, Paşabahçe Cam Fabrikasını, Kayseri Bez Fabrikasını, yani tamamen sermayesi millî olan devlete ait işletmeleri, sermayeleri «millî» değil diye, millîleştirecek miyiz?

Sayın Aybar, kapitalizmin gelişme aşamalarını doğru değerlendirebilmiş olsaydı, kapitalizmin, henüz gelişme döneminde, millî nitelikte olduğunu ve millî hareketlerin bu dönemde başladığını, burjuvazinin kendi ulusundan pazara sahip çıkabilmek için millî harekette başrolü oynadığını bilecek ve sermayenin, ancak millî sınırları taştıktan sonra 'millî temelden yoksun' hale geldiğini görecekti. Bugün, emperyalizmi yaratan tekelci sermaye, millî temelden yoksundur. Fakat kapitalizmin gelişmekte olduğu ülkemizde, millî sermaye, henüz oluş halindedir. Millî temelden yoksun tekelci sermayenin Türkiye'de mahallî mümessilleri, komprador burjuvazidir. Kapitalist sınıfa ait millî sermayenin sahibi ise, Sayın Aybar'ın muhafaza edeceği özel sektördür.

Devam edelim: Sayın Aybar, «Dış sömürüyü iç sömürüden ayırmak mümkün değildir.» (s. 661) dedikten sonra, muhafaza edilecek olan «özel sektörün ... halkı soymasına izin verilmiyecektir.» (s. 665) diyor.

Dış sömürü sözü ile emperyalist (tekelci kapitalizm tarafından sağlanan) sömürü, iç sömürü sözüyle de kapitalist (millî burjuvazi tarafından sağlanan) sömürü ifade edildiğine göre Sayın Aybar, sosyalizmi kurmak, yani iç sömürüye son vermek için ne yapıyor? Özel sektörü, yani kapitalist sömürüyü muhafaza edeceğini yazıyor. Üstelik ekliyor: «Özel sektörün halkı soymasına izin verilmiyecektir». Özel sektör muhafaza edilecek ve halkı soymasına izin verilmiyecek, yani özel sektörün 'kazanç'ı kontrol altına alınacak, yani kâr nispeti, mümkün olduğu kadar azaltılmış olacaktır. Dikkat edilsin, 'kâr' nisbeti azaltılmış olacaktır! Oysa, kapitalist sömürü, kapitalist tarafından, işçinin emeğinin bir kısmının ödenmemesidir. İşçinin aldığı ücret, daima işçinin ürettiği miktardan azdır ve aradaki fark, yani artı-değer, kapitalistin 'kar' adı altında sahip olduğu miktar, kapitalist sömürünün kendisidir. Sosyalizm demek, bu 'kâr' nispetini azaltmak veya ayarlamak değil, bizzat 'kâr'ı sağlayan üretim ilişkisini, yani kapitalist sömürüyü ortadan kaldırmaktır. Sayın Aybar, hem 'sosyalizm' adı altında kapitalist sömürüyü muhafaza ediyor; hem de özel sektörün halkı soymasına izin verilmeyeceğini söylüyor. Bir 'burjuva ideologu' için doğru olan bu söz, bir 'sosyalist' için tamamen yanlıştır. Bir 'sosyalist' için, halkın soyulmamasının anlamı, ancak özel sektörün kaldırılmasıyla izah edilebilir ki, o zaman, özel sektörün muhafazası diye bir şey saçma olur. Belli ki Sayın Aybar, «özel sektörün halkı soyması» sözüyle, aşırı kârları ifade ediyor ve aşırı kâr'ı önleyeceğiz demek istiyor. Yani, sosyal adaleti sağlamak için Batı'da burjuva partilerinin önerdikleri burjuva reformist hareketleri, Türkiye'de, 'sosyalizm' kılığına girerek önümüze çıkıyor. Gerçekten sosyalizmden tamamen ayrı bir «Türkiye Sosyalizmi»! .

IV. — «MİLLÎ KURTULUŞ SAVAŞI» NIN NİTELİKLERİ VE BU SAVAŞTAN ALINMASI GEREKEN DERSLER

Sayın Aybar, anti-emperyalist mücadelenin, aynı zamanda, sosyalist mücadele ile birlikte yürütülmesi gerektiği iddiasına, Millî Kurtuluş Savaşının 'hatalarından' edindiği tarihî tecrübeyi, delil olarak göstermektedir. Sayın Aybar şöyle diyor: «Millî kurtuluş mücadelesinin sadece anti-emperyalist ve anti-feodal olması gerektiği hakkındaki iddialar, hiç değilse Türkiye bakımından yanlıştır. Birinci millî kurtuluş savaşımızı anti-emperyalist bir savaş olarak, üstelik anti-kapitalist şiarlar ortaya atarak yürüttük; kazandık. Fakat savaş aynı zamanda sosyalizm için bir mücadele olarak yürütülmediği, ağaların kompradorların ekonomik dayanaklarını ortadan kaldıracak köklü dönüşümler yapılmadığı için, sonunda, yeniden emperyalizmin boyunduruğuna girdik. Tarihimizin bu dersini biz, unutmak niyetinde değiliz.» (s. 660).

Tarihi istediğimiz kılığa sokarak, tarihten yanlış sonuçlar çıkarmaya hakkımız yoktur. Millî Kurtuluş Savaşımızın niteliklerini tam ve doğru olarak tespite son derece ihtiyaç vardır.

Millî Kurtuluş Savaşı, Türklerin son kalesi Anadolu'yu işgal ederek, Türk Millî varlığını ezmek isteyen düşmana karşı, millî varlığımızı kurtarma savaşıdır. Bu işgal, imha ve sömürme amaçlarını birarada içinde taşır. **Sömürü:** Anadolu'nun zenginliklerini ve halkını sömürmek ve aynı zamanda, hatta bundan da ilerde, Asya ve Afrika ülkelerinin zenginliklerini sömürmeye devam etmek. **İmha:** Anadolu'ya, bizzat karakol bekçiliği yapacak bir halkı yerleştirmek ve bunun için de Türk millî varlığını Anadolu'dan kovmak ve gerekirse imha etmek. **İmhanın amacı:** Anadolu'yu, güvenilir bir feodal devletin elinde bulundurmak, Asya ve Afrika sömürgelerini, İngiliz emperyalizmi lehine, Almanların ve Rusların tasallutundan korumak. İngiliz emperyalizmi, Anadolu'nun Akdeniz'e açılan yollarını ve kapılarını ele geçirerek Süveyş'e ve Basra Körfezine çıkabilmek ve dolayısıyla Uzak Doğu yollarını tehdit etmek isteyen Alman ve Çarlık (ki, Çarlığın bu yayılma eğilimini Lenin, «feodal emperyalizm» diye niteler) emperyalizminin önünü, bizzat Anadoluda kesmek için, sadık çoban köpeği feodal bir devleti, Anadolu'ya yerleştirmek istiyordu. Tarih sahnesine, tarihî toprak vârisi ve intikamcı duygularıyla harekete hazır Yunan şoven-milliyetçiliği, bunun için konmuş oldu. Yunanlılar, Türk toplumunu sömürmek için değil, bizzat bu bölgeleri Türklerden tecrit etmek ve gerekirse Türk varlığını imha etmek için Anadolu'ya çıkarıldılar. Uluslararası plânda, emperyalizmin amacı sömürmektir, fakat **İngiliz emperyalizmi,** sadece Anadolu üzerinde yaşayan halkların sömürüsünü değil, Asya'nın ve Afrika'nın bütün mazlum ülkelerinin (ve hatta Avustralya'nın) sömürüsünü güvenlik altında devam ettirebilmek için Anadoludan Türklerin çıkartılmasını ve hatta gerekirse Türk millî varlığının mahvını gerekli görüyordu. Bu imha işgaline karşı Millî Kurtuluş Savaşı, ulusun bir iç meselesi olarak, millî varlığı imha edilmekten ve Yunan şoven-milliyetçiliğinin zulmünden ve işgalci devletlerin fiili baskısından kurtarmak amacını taşıyordu; uluslararası siyasî plânda ise, Sovyet Rusya'nın yardımını ve mazlum Asya ve Afrika ülkelerinin (emperyalist cephede toplanmamak şeklinde olan) desteğini kazanmak için (ve fakat **sadece Misakı Millî sınırları içinde)** ortak düşman olan emperyalizme karşıydı.

Bugün durum değişiktir. Ulusu imha etmek isteyen işgalin yerini, ulusu muhafaza ederek onun emeğini ve zenginliklerini sömürmek isteyen emperyalist sömürü almıştır. Yani düşmanın «düşman» niteliği değişmiştir. Soru şudur: Millî Kurtuluş Savaşı, sosyalist tahlilde, «anti-emperyalist» ve «anti-kapitalist» şiarlar taşır mı? Mustafa Kemal'in sözlerini objektif şartlar altında ve doğru testip etmek, doğru değerlendirmek gereği vardır; hele bu, önümüzdeki devrimde, bize bir tarih dersi olacaksa!

a) Millî Kurtuluş Savaşı ve Anti-emperyalist Devrim

Mustafa Kemal, 1 Aralık 1921'de TBMM.'nde şöyle konuşuyor: «... biz, **hayatını, istiklâlini kurtarmak için** çalışan erbabı sâyiz, zavallı bir halkız! Mahiyetimizi bilelim. Kurtulmak, yaşamak için çalışan ve çalışmaya mecbur olan bir halkız. ... Biz ... istiklâlimizi emin bulundurmak için heyeti umumîyemizce, heyeti millîyemizce **bizi mahvetmek isteyen** emperyalizme karşı ve **bizi yutmak isteyen** kapitalizme karşı heyeti millîyece mücahedeyi caiz gören bir mesleği takip eden insanlarız.» (altını biz çizdik, m.e.). Mustafa Kemal, konuşmasını, takip edilen «meslekî içtimainin» sosyalizme benzemediğini de belirterek bitirmektedir. (4)

«Bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı» ve «bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı» sözleri, ne sosyalist muhtevada **tam** bir anti-emperyalist şiardır; ne de sosyalist anlamda anti-kapitalist şiar sayılabilir. Şayet, yurdumuzu işgal etmek, ulusumuzu imha etmek isteyen, emperyalist güçler değil de, bir başka şoven ulus (örneğin sırf Yunan ulusu) olsaydı, ulusu baskı altına almak isteyen feodal nitelikte bir devlet (örneğin sırf Çarlık Rusyası) olsaydı, millî kurtuluş savaşı gene aynı şekilde verilecekti ve o zaman bu savaş, 'anti-emperyalist' nitelikten yoksun bir 'millî kurtuluş savaşı' olacaktı. Yani anti-emperyalist savaş millî kurtuluş savaşı kimliğine değil, millî kurtuluş savaşı anti-emperyalist savaş kimliğine bürünmüştür; ve mesele, genel olarak, emperyalizmle mücadele değil, 'bizi mahvetmek isteyen' düşmanla -ki bu düşman temelde emperyalizmdi- mücadele idi: emperyalizmi yeryüzünde yenmek mücadelesinin bir parçası değil «hayatımızı ve istiklâlimizi kurtarmak» mücadelesiydi. Millî Kurtuluş Savaşı'nın kıvılcımları, mazlum Asya ve Afrika ülkelerine sıçramıştır; fakat Türkiye, başlangıçta Asya ve Afrika'nın mazlum ülkelerinin desteğine ve «beşeriyeti tahlise müteşebbis» kuvvetlerin yardımına kucak **açmış** olmasına rağmen, üzülerek söyleyelim ki, savaş sırasında ve hemen sonra, hiç değilse mazlum Asya ve Afrika ülkelerinin çoğunluğunda kurtuluş savaşları başlamamıştır. **Bu,** Millî Kurtuluş Savaşının 'anti-emperyalist' niteliğinin sınırlarını testip bakımından çok önemlidir. Çünkü anti-emperyalist mücadele, sosyalist anlamda, sadece savaşılan ülkede emperyalist sömürü ve zulümden kurtulmuş olmakla bitmez; anti-emperyalist mücadele, aynı zamanda, bütün sömürge ve tâbi ülkelerde bağımsızlık mücadelesini. gelişmiş kapitalist ülke proletaryasının kapitalizme karşı vermekte olduğu devrimci mücadeleyi desteklemek ve nihaî olarak emperyalizmi yeryüzünde yenip-yoketmek amacını taşır. Nihaî hedef olarak tekelci kapitalizme yönelmemiş bir savaş, kendi millî bağımsızlık mücadelesi sınırları içinde anti-emperyalist bir savaştır; fakat, emperyalizme karşı yürütülen uluslarlarası mücadeleyle sıkı maddî manevî bağlar kurmadıkça, anti-emperyalist muhtevadan yoksun bir savaştır. Millî Kurtuluş Savaşımız «bizi mahvetmek isteyen» düşmanımızın emperyalist nitelikte olması dolayısıyla, sırf bu yüzden, emperyalizme karşıdır; ve Misakı Millî sınırları içinde de olsa, emperyalizmi zayıflattığı için (ve ayrıca feodal devleti yıkıp cumhuriyeti kurduğu için) devrimci ve ilerici bir savaştır. **Fakat** sosyalist anlamda, nihaî amacı dikkate alındığında, **tam** bir anti-emperyalist muhtevaya sahip değildir. Emperyalizm, işgalci ve imhacı bir askerî kuvvet değil, temelde, kapitalizmin son aşaması olan bir üretim biçimidir; anti-emperyalist devrim, işgalci askeri yenmek değil bizzat bu üretim tarzına son vermektir. Bu, bizim, Millî Kurtuluş Savaşının anti-emperyalist niteliğinin sosyalist muhtevadan (sosyalizm için mücadeleden değil) mahrum olmasından çıkaracağımız bir derstir. Millî Kurtuluş Savaşının anti-emperyalist niteliğinden öğreneceğimiz birinci ders, millî kurtuluş savaşlarının, 'heyeti milliyece' yani 'bütün ulusça' verilen bir savaş olduğudur. İkinci ders ise şudur: Millî Kurtuluş Savaşı (sosyalist muhtevadan yoksun olduğu halde) «beşeriyeti tahlise müteşebbis» kuvvetlerin yardımına kucak açmış ve -Çanakkale Savaşında gördüğümüzün aksine, emperyalist cepheye katılmamamak şeklinde olan- mazlum Asya ve Afrika ülkelerinin desteğini sağlamıştır; fakat bu yardım ve destek, Millî Kurtuluş Savaşımıza tam uluslararası, bir nitelik kazandırmamıştır.

b) Millî Kurtuluş Savaşı ve Anti-kapitalist Şiar

Millî Kurtuluş Savaşı, Sayın Aybar'ın söylediği gibi, anti-kapitalist şiarlar ortaya atılarak başarılmamıştır. Burada sözü edilen «kapitalizm», yurt içinde bir sınıf değil, bizi yutmak isteyen kapitalizmdir, yani kapitalizmin son aşaması olan emperyalizmin bizzat kendisidir; yoksa sosyalist devrim anlamına gelen iç sınıf mücadelesini içeren anti-kapitalist bir mücadele değildir. Mustafa Kemal, «... bolşevizm millet içinde mağdur olan bir sınıf halkı nazarı mütalâaya alır. Bizim milletimiz ise heyeti umumiyesiyle mağdur ve mazlumdur.» (5) diyor, ve kurtuluş savaşının bir iç sınıf savaşı olmadığını açıklıyor: «... bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı heyeti millîyece mücahede ...» (yani «bütün ulusça savaş»). Açıktır ki, savaş, ulusun bir kısmını teşkil eden kapitalist sınıfa karşı değil, bütün ulusça bizi yutmak isteyen kapitalizme yani tekelci kapitalizme karşı mücadeledir ve bu mücadele, hiç bir şekilde «anti-kapitalist» şiar ile ifade edilemez. Kapitalizm kendi ulusunu yutmaz, onu sömürür. Mustafa Kemal, takip edilen doktrinin «sosyalist» bir doktrin olmadığını açıkça belirtmiştir. İşin garibi, Sayın Aybar da aynı görüşü teslim ediyor: Millî Kurtuluş Savaşının «anti-kapitalist» şiarlar ortaya atarak yürütüldüğünü söylüyor ve hemen bunu takip eden cümlede, gene bu savaşın, «sosyalizm için bir mücadele olarak yürütülmediği»ni söyleyerek, anti-kapitalist şiarlar ortaya atmanın sosyalizm için bir mücadele olmadığını (!) açıkça belirtiyor.

c) Millî Kurtuluş Savaşı ve Demokratik Devrim

Sayın Aybar, Millî Kurtuluş Savaşının, «anti-emperyalist» ve hatta «anti-kapitalist» niteliği üzerinde durduğu halde, bu savaşın, «anti-feodal» niteliği üzerinde durmamaktadır. Millî Kurtuluş Savaşı, nihaî hedefi eksik olan bir anti-emperyalist savaş olduğu gibi, aynı zaman-

---

*) Mehmet Ali Aybar, **Bağımsızlık Demokrasi Sosyalizm,** Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1968.

1) Mao Çe-tung, **Emperyalizmle Mücadele,** Sol Yayınları, Ankara 1967, s. 44.

2) Aynı eser, s. 42.

3) Mao Tse Tung, **Yeni Demokrasi,** Sosyal Yayınlar, İstanbul 1967, s. 99.

4) Bkz: Ali Halil, **Atatürkçü Dış Politika ve Nato ve Türkiye,** Gerçek Yayınevi, İstanbul 1968, s. 15-16.

5) Aynı eser, s. 18.

Faşizm ve Yanılgılar

Behzat TANÇ

Emekçiler güçlenip, sosyalist iktidara yürümeğe başladıklarında, burjuvazinin biçimsel demokrasi perdesi arkasına saklanmak olanağı kalmamıştır artık. Sosyalistleri kaba kuvvetle sindirmek yegâne başvurulabilecek çaredir. Kapitalin yaşama şansı buna bağlıdır. İşte, tarihin bu karanlık dönemlerinde, kısaca, burjuva diktası olarak belirlediğimiz faşizm ortaya çıkabilir. Faşizm, siyasal iktidara adaylığını koymuş; fakat son darbeyi vurmakta geciken sosyalist güçlerin bu duraklamasından ve diğer stratejik yanılgılarından yararlanarak başarıya ulaşmıştır. Bu faşizmin kazandığı tüm ülkelerde böyle olmuştur.

Faşizmin dikkat edilmesi gereken özelliği, her kez ortaya çıkışında, zaman ve mekâna uygun olarak, yeni şekillere ve değişik sloganlara sahip oluşudur. Ünlü marxist düşünür Isaac Deutscher, bu konuda şöyle diyor: «Tarih kendisini basit bir şekilde tekrarlamaz. Reaksiyoner eylem, karşı-devrim hareketi, her zaman yeni biçimlerde belirir. Weimar Cumhuriyeti sırasında, solcuların büyük bir kısmı, demokrasinin Hohenzolleren Hanedanı ve eski düzenin restorasyonu tehlikesi karşısında olduğunu düşünüyorlardı. Fakat, Hitler'in partisi cumhuriyetçi idi ve hattâ, bir de kendisine (sosyalist) adı takmıştı.» Zira, faşizm, bilimsel bir öze dayanmamakta, belirli bir ideolojiden yoksun bulunmaktadır. Faşizmin kuramcısı sayılan Mussolini, 31 yaşına dek İtalyan Sosyalist Partisi üyesi ve partinin organı «Avanti» gazetesinin yayın müdürü idi. İktidar için iktidara oynanan bu oportünist, ortamın uygun olmasına rağmen, sosyalist partinin devrimi gerçekleştirecek yetenekten yoksun olduğunu anlayınca, tersyüz ederek, ortaya birtakım ilkeler atmış, partinin bilinçsiz üyelerinden bir kısmını da, toplumculuk iddiasında olan sloganlarla peşine takmıştır. Mussolini, halkçı ve milliyetçi duyguları alabildiğine sömürmüş, doktrinin eylemden doğduğu tezini savunarak, sermayenin ve orta tabakaların desteğinde iktidara gelmiştir.

Bütün bunlara karşılık, faşizmin her çağda ve her yerde, değişmez birtakım belirgin özellikleri vardır. Daima, sosyalizmin sermayenin varlığını somut bir biçimde tehdit ettiği zamanlarda ortaya çıkar. Sosyalizme şiddetle karşı olmakla birlikte, toplumcu sloganlara sahip çıkabilir. Bütün şansı, milliyetçilik duygularını, içi boş büyük lâflarla sömürebilmesindedir. Gerici, tutucu inançların hırslı bir savunucusudur. Ekonomik koşullara göre, ya kendisi emperyalisttir; ya da, dış sömürücülerin çıkarlarının bekçisidir. Tüm çabaları, kapitalizmin korunması ve her şeye rağmen sürdürülmesi yönündedir. Bu uğurda her türlü demagojiye başvurur. Nerede sosyalistler, güçlü oldukları halde, diğer demokratik kuvvetlerle bir anti-faşist güçbirliği kuramamış, bu demokratik güçleri, faşistlerle aynı sepete koyarak, onları kendilerinden soyutlamışlarsa, orada faşizm iktidara gelme olanağını bulmuş ve devrimcileri kolaylıkla ezmiştir. Yine Deutscher, buna ilişkin düşüncelerini şöyle anlatıyor: «Hitler'in iktidara gelişi sıralarında, marxistler, (sosyal faşist) dedikleri sosyal demokratları, Hitler'in yanında görmek gibi yanlış bir kanıya sahiptiner. Bundan ötürü, ortak düşmana karşı birlikte eyleme geçememiş ve tehlikenin gelişmesini engelliyememişlerdir.»

Baş tarafı Orta sayfada

—da, nihaî hedefi eksik olan anti-feodal bir savaştır, bu bakımdan da «demokratik devrim»i içerir. Mustafa Kemal, 14 Ağustos 1920'de, şöyle diyor: «... bizim noktai nazarımız ... kuvvetin, kudretin, hâkimiyetin, idarenin doğrudan doğruya halka verilmesidir.» (6) Feodal devleti halife olan şahsında ifade eden Osmanlı İmparatorluğuna karşı, kul ve tebaaların siyasî bağımsızlıklarını kazanma, halk olma savaşı, Millî Kurtuluş Savaşının ayrılmaz bir parçası olarak tarih sahnesinde yerini aldı, ve kurtuluş savaşı, emperyalizme karşı olduğu gibi içerde feodal devlete karşı da iç savaş vererek cumhuriyeti başarıya ulaştırdı. Bu anti-feodal savaş, demokratik devrimi, fakat devrimin sadece siyasî yönünü ifade eden birinci aşamasını ihtiva eder. Rus Çarlığının yıkılışından sonra, yani siyasî yönden demokratik devrimin tamamlanmasından sonra, demokratik devrimin henüz sosyal ve iktisadî yönden tamamlanamamış olması gibi. Ve demokratik devrimin bu birinci aşaması döneminde, Mustafa Kemal, Giap Ağa gibi Doğulu feodal ağaları otomobiline alarak, halk içinde birlikte görünüyordu: **feodal ağa ile ittifak kurarak, feodal devleti temsil eden padişahlığa karşı.** Giap Ağa olayı, bir şahsa karşı gösterilmiş bir eğilim değil, toplumun mevcut çelişkilerinden Mustafa Kemal'in demokratik devrim için yaranmasının, yararlanmaya ihtiyaç duymasının açık ifadesidir. Hilafete, sünnî ve şafî tarikatlara ve tekkelere bağlı feodal kurumlar, feodal devleti şahsında ifade eden padişahın yanında yerlerini aldılar; hilafetin ve padişahın yanında yer alan feodal kurumlara karşı olan (ve gene) feodal nitelikte bazı unsurlar, Millî Kurtuluş Savaşı cephesine katıldılar. Yani feodal unsurlar, temelde, mezhep vs. gibi tarihî olarak sürüp gelen çelişkiler yüzünden, bir kısmi feodal devlet yanında ve diğer bir kısmı feodal devletin karşısında yerlerini alarak birbirleriyle karşı karşıya geldiler (bunun en belirgin örneğini Şeyh Sait İsyanı sırasında görüyoruz). Millî Kurtuluş Savaşında, bu çelişkilerden yararlanıldı. Padişahlığa karşı olan feodal unsurlarla işbirliği edilerek demokratik devrimin birinci aşaması gerçekleştirilmiş oldu; fakat feodal devletin yıkılmasıyla, demokratik devrim tamamlanmış olmadı; çünkü, tabanda, feodal ve yarı-feodal üretim ilişkileri muhafaza edilmiş olduğu için demokratik devrimin ikinci aşaması, tamamlanamadan kaldı. Sayın Aybar bunu teslim ediyor ve «... birinci millî kurtuluş savaşı ... aynı zamanda sosyalizm için de bir mücadele olarak yürütülmediği, Ağaların ... ekonomik dayanaklarını ortadan kaldıracak köklü dönüşümler yapılmadığı ...» vs. diyerek, demokratik devrimin tamamlanamamasının sebebini, sosyalist olmayan mücadeleye bağlıyor.

Demokratik devrimin tamamlanmamış olmasının sebebi, yani «ağaların ekonomik dayanaklarını» meydana getiren toprak ilişkilerine dokunulmamış olmasının sebebi, Aybar'ın iddia ettiği gibi, Millî Kurtuluş Savaşının «aynı zamanda sosyalizm için de bir mücadele olarak» yürütülmemesinde değil, olsa olsa, Millî Kurtuluş Savaşının sosyalist muhtevadan yoksun olmasında, yani bizzat anti-feodal devrimin sosyal ve iktisadî yönden tamamlanmasını kendi hedefine almamış (belki de alamamış) olmasında aramak gerekir. Sosyalist muhteva ile sosyalist devrimi birbirine karıştırmamalıdır; sosyalist muhteva, meselenin marksist tahlili ve marksist çözümü demektir, fakat her zaman ve her durumda, sosyalist devrim değildir. Kemalist devrimin liderleri, feodal üst-yapı kurumları olan tekkelere, tarikatlara ve bunların yörüngesinde kümelenmiş diğer unsurlara karşı mücadele ettiler; Takrir-i Sukûn Kanunu, cumhuriyetin varlığını korumak için çıkarıldı. Yani mücadele, cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşüren aktif unsurlara karşıydı; fakat kendi varlığını aktif bir şekilde tehdit etmeyen ve hatta bazı durumlarda feodal üst-yapı kurumlarına karşı ittifak sağlanan feodal unsurlara dokunulmadı. Çünkü, Doğu'da, aşiret bağlarını ve inançlarını parçalayarak ekonomik ve sosyal bir hazırlık yapılmadan, sosyal ve iktisadî merkezîleşme sağlanmadan, girişilecek demokratik devrim teşebbüsü, devletin karşısına yalnız ağaları, şeyhleri, aşiret reislerini değil, ağalara, şeyhlere, aşiret reislerine aşiret ve tarikat bağlarıyla sıkı sıkıya kenetlenmiş yarı-köle köylüyü de çıkaracaktı. Yani demokratik devrimi tamamlayacak iç evrim tamamlanmamıştı, ve devlet, demokratik devrim için gerekli iç-evrimi tamamlanmamış bir bölge halkı üzerinde (ki etnik unsurlar da dikkate alınmalı), dış müdahale ile bu devrimi gerçekleştirecek güçten mahrumdu. Doğu'da, feodal ilişkilere son vererek demokratik devrimin tamamlanması, sosyal ve ekonomik gelişme tamamlanmadığı için bir iç çatışmaya yol açacaktı, ve Türkiye, yeni bir iç çatışmaya tahammül edemeyecek kadar (Musul vs. gibi meseleler dolayısıyla) emperyalizmin baskısı altında bulunuyordu. Daha sonra, 1945'te çıkartılan Çiftçiyi topraklandırma kanununun başarısızlıkları ve yozlaşması, hareketin sosyalist muhtevadan yoksun olması ile izah edilebilir. Fakat yukarda da söylediğimiz gibi, sosyalist muhteva, sosyalist devrimi hemen gerçekleştirmek değil, sosyalist devrime giden ara aşamaları, sınıf mücadeleleri temeli üzerinde planlamak ve nihaî olarak sosyalist devrimi gerçekleştirmeyi kendi hareket tarzında muhafaza etmektir.

Millî Kurtuluş Savaşından sonra, Türkiye Cumhuriyeti devleti, sosyalizm içinde mücadele etmediği için değil, sosyalist muhtevadan yoksun olduğu için, demokratik devrimi gerçekleştirecek gerekli adımları atmadı ve neticede bu devrimin doğru çözümünü kavrayamadı. Bugün sosyalist muhteva içinde mesele ele alınmakta, fakat bu kere de mesele yanlış tahlil edilmekte, sosyalist eylem, sadece ve sadece, hemen ilk adımda, sosyalist devrim olarak nitelendirilmektedir.

Neticeye gelelim: Sayın Aybar'ın dediği gibi, bugün de, «Ağaların ... ekonomik dayanaklarını ortadan kaldıracak köklü dönüşümler» yapılmamıştır; bu, doğrudur. Bununla birlikte, doğru olan bir şey daha vardır: ağalar mevcut olduğu sürece, henüz, anti-feodal devrim yani demokratik devrim de tamamlanmamıştır.

Sözlerimizi özetleyelim: 1) Bizim Millî Kurtuluş Savaşımız, anti-emperyalist bir savaştır; fakat özü ve nihaî hedefi itibarıyla anti-emperyalist muhtevadan yoksundur; yani emperyalizmi Misakı Millî sınırları içinde yenmekle yetinmekte, fakat, emperyalizmi meydana getiren tekelci burjuvazinin yeryüzünde yenilip yokedilmesi gibi bir hedefe yönelmemektedir; 2) Millî Kurtuluş Savaşımız, iç sınıf mücadelelerine dayanan anti-kapitalist bir savaş değildir; ve hiç bir ülkede anti-kapitalist nitelikte olmamıştır; 3) Millî Kurtuluş Savaşı, tepede, feodal devlet düzenini yıkıp, yerine Cumhuriyeti kurmuş, demokratik devrimin siyasî yönünü tamamlamıştır; fakat, tabanda, feodal üretim ilişkilerini meydana getiren feodal ve yarı-feodal toprak ilişkilerine yönelmemiş ve demokratik devrimin iktisadî ve sosyal yönünü tamamlamamıştır.

Bu savaştan, Sayın Aybar'ın sözünü ettiği anlamda 'tarihî bir ders' almak, yani Millî Kurtuluş Savaşının 'hataları'ndan kendimize ders çıkartmak mümkün değildir. Çünkü Millî Kurtuluş Savaşı, ilk dönemde yapılabileni pek iyi şekilde başarmış olan bir savaştır. Bizim bu savaştan alacağımız dersler: 1) Millî Kurtuluş Savaşında, emperyalizmle işbirliği yapan feodal devlete ve hilâfete bağlı unsurlar hariç, «heyeti umumiyesi mağdur ve mazlum olan» ulusumuzun, bizi yutmak isteyen düşmana karşı, **bütün ulusça savaşa** katılınmış ve savaş başarılmıştır. Bugün de emperyalizmle çıkar birliği ve işbirliği halinde olan sınıf ve tabakalar hariç, ulusumuzun «heyeti umumiyesi» sömürülmektedir, bu sömürüden kurtulmak için doğru şiar, Mustafa Kemal'in deyişiyle, «heyeti milliyece mücahede» yani «bütün ulusça savaş»tır. Ulusun, millî bağımsızlık mücadelesine katılacak güçlerini, sosyalist olmayan bir devrim döneminde, sosyalist devrimci şiar adı altında, anti-emperyalist cepheden uzaklaştırmak demek, yakın tarihimizin bu dersini unutmak demektir. 2) Artık imha planıyla değil, sömürü amacıyla yurdumuza yerleşmiş bulunan emperyalizme karşı yürütülecek olan «anti-emperyalist» mücadeleyi, sadece «millî bir mesele» olarak tecrit etmemek ve anti-emperyalist devrimi, sosyalist muhtevası içinde, nihaî hedefiyle planlamak; 3) Millî Kurtuluş Savaşında, silâhlı işgalin, zulmün ve imhanın doğurduğu halkı kendiliğinden silâhlanmaya yönelten bir avantajdan bugün mahrum bulunduğumuzu bilmek, bu konuda tarihten gereken dersi almak; yani askerî işgale karşı vatanseverlik duygularıyla silâha sarılma geleneğine sahip olan bir halkı, bu defa, silâhını halkın gözlerinden uzağa gizlemiş ve üstelik onun geleneksel gururunu okşayarak emeğini ve zenginliklerini sömürmekte olan emperyalizme karşı, bilinçlendirip, uyarmak; 4) anti-feodal devrimin sosyal ve ekonomik aşamasını, sosyalist muhteva içinde, ama mutlaka devrimin kendi adı ile yani demokratik devrim şiarı altında tamamlamak.

6) Aynı eser, s. 18.

Gelecek Hafta :
(DEVRİM KARŞISINDA SINIFLARIN TUTUMU)

---

30 Ağustos 1968 Günü Konuşan Cumhurbaşkanı Sunay'a Nuri'yi Anlatan ŞİİR

Tanju CILIZOĞLU

Sekiz vardiyasında vargelci Nuri
torna tezgahında elini doğradı
iki büklüm kıvrıldı yere Nuri
önce tütün bastılar kanayan yarasına
sonra cankurtarana haber saldılar

Elini
torna tezgahında
doğradığında Nuri
yirmisekizinde
Hatcenin kocası
ve
tosun gibi çocuk babası
üst-üste 656 kuruş yöğmiyesi
kondularda iki göz odası
pantolonunda üç yama
ceketini sormayın
Nuri'nin
hiç ceketi olmadı

Hayim Venadato'nun fabrikasında
saat sekiz vardiyasında
Elini doğradığında vargelci ustası Nuri
Hayim baldızının koynunda
Drahomasına eklediği paranın keyfini sürüyordu.
Hayim soluk soluğa
Kız yirmikisinde
ateş parçası
Eniştesinin koynunda
parayı alıp kız kalmanın yolunu yordamını arıyordu
Önce umursamadı Nuri
Hastahaneye geldi Irgat dostları
alması, ayvası kolonyası
beyaz çarşaflı karyolası
Nuri
pek sevdi çarşaflı yatakları
yazıldı
çizildi
Sendikadan adamlar geldi gitti
Doktorlar raporlar verdi
gayri çalışamazmış
sonra
sigorta aylık bağladı
yüz yirmisekiz lira seksenbeş kuruş
Hatcesi kendisi
büyüyen iki yavrusu
Patronunun hakkını yemez Nuri
Baldızının koynundan keyifli çıktığı bir günün sabahi
beş tane yüzlük saydı
Nuri'nin
geriye kalan eline
başının gözünün sadakası

ve
Nuri
Irgat Nuri
patronu Hayim Benadota'dan
Elinin diyetini böylece aldı
Anayasa
Özgürlük
Çankaya'da devlet
Sosyal Adalet içinde
Sağsız solsuz
el-ele
Müreffeh ve mağmur Türkiye
Çankaya'dan
selâm millete
Ne demek sınıf kav
Çankaya'nın cadillac makam arabası
Ve şimdi Nuri
tek eliyle dilenir
günlük nafakası
on Türk lirası
Dilencilerin ağası
sever ve acır Nuri'ye
yüz yirmi sekiz lira seksenbeş kuruş alır sigortadan
on Türk lirası'da dilenci ağasından
Nuri'nin iki çocuğu
günbegün büyür
Anası Hatce yatar kalkar da
elini açar tanrıya
ulu tanrım
kocamın kaderini yazma çocuklarıma
Nuri'nin elini doğrayan makineyi sattı Hayim
işini büyüttü Hayim
işini bilir Hayim
eniştesi İsrail'de
Dayısı Amerika'da
Baldızının kocası elinin altında
Ara-sıra oğlanı İsrail'e
Amerika'ya salar
ve girer baldızının koynuna

sanat

Eleştiri Günlüğü

Zühtü BAYAR

KERİM DEVLET

14 Ağustos, Avşa

Bir kaç aylık bir rötardan sonra, bu tatilde nihayet **Kemal Tahir**'in «Devlet Ana» sını okumak olanağını buladım. Öbür yazarlara oranla geç kaldığımdan, kitabın kapağını büyük bir hazırlıkla açıyorum. Bilindiği gibi «Devlet Ana», edebiyatımızda nadir görülen bir ilgiyle karşılandı. Romanın yapısı ve niteliği üzerine yapılan tartışmalar ilericiler arasında da ayrıca bölünmelere neden oldu. Bu yüzden kafamda önceden yerleşmiş, olumlu olumsuz bir yığın yargıyla romanı okumaya başladım. Yapılan eleştirilere en büyük karşı eleştiri romanın kendisiydi. Okudukça, yapıt sağlamlığını ve güzelliğini ortaya koyuyor; bir önyargıyla yapıldığını sandığım eleştirilerin ise çürüklüğü meydana çıkıyordu. Çok şaştığım olaylardan biri de **Oktay Akbal** gibi edebiyatımıza güzel öyküler kazandırmış «dört başı mamur» bir edebiyatçının «Devlet Ana» yı beğenmemesi oldu. Sayın **Akbal** günlüğünde belirttiğine göre bir kaç kez romanı okumaya girişmiş ama bir türlü ilk elli sayfadan öteye geçememiş. Oysa «Devlet Ana» nın ne güzel bir başlangıcı vardır. Romanın girişi; ilk betimlemeler ve olaycıklar okuru derhal çağımızdan kopararak XIII. Yüzyılın; çağımızdan bakılınca ürpertici ve büyülü görünen havası içine itiverir. XIII. Yüzyıl türkçesine yaklaşmıya çalışan bir dil ve üslupla çevre ve tipler çizilir. İnsanların serüven tutkusu ve toplumsal zorlamalarla «cavlağa çıkarak» dervişlere katıldığı; savaş tutsaklarının boyunlarında demir bir çember ülke ülke dolaşarak kurtuluş akçesi topladığı; halk ozanlarının henüz halkla devletin ayrılıp, yabancılaşmadığı bir evrede toplumsal ödevlerini başarıyla yürüttükleri bir «acaip» çağdır bu... Bugün bizlere tuhaf ve büyülü gelen ve sanki bu dünyayı değil de başka bir dünyayı anlatan bir giriştir «Devlet Ana» nın girişi...

Bence «Devlet Ana» yı önemli kılan yalnız başarılı bir artistik işlemi yapısında taşıması değil; «tarih boyunca büyük devletler kurmuş ve bunları yönetmiş» Türk toplumlarında devlet kavramının araştırılması üstüne geliştirilen tezlerdir. Anadolu insanı nasıl küçük bir uç beyliğinden koskoca bir imparatorluk çıkarabilmiştir? Bunu eskiler «kahramanlık, cesaret v.s.» gibi soyut ve mangalda kül bırakmaz cinsinden yargılarla açıklarlardı. Bugün ise bu sorunun önemli iki cephesi de açıklanmış bulunmaktadır. Önce Osmanlı İmparatorluğu salt Oğuz Türkleri tarafından kurulmamış, bu devletin kuruluşuna Rumlardan, Ermenilerden ve eski Anadolu'lulardan meydana gelen Türkiye'lilerin de büyük ölçüde emeği karışmıştır. İkincisi ve en önemlisi de Osmanlı devletinin çağı içinde öbür devletlere oranla sağlam ve ileri bir ekonomik düzene sahip olmasıdır. Temelinde eski bozulmamış **ATÜT** modelinin yattığı bu ekonomik düzen, uzun yıllar boyu Osmanlı halklarının yüzünü güldürmüştür.

Osmanlı İmparatorluğunu emperyalistlikle itham eden tarihçiler, bilim adamları olmuştur. Marksist açıdan Osmanlı devletinin hiç bir zaman emperyalist bir döneme girdiği ve egemenliği altındaki ulusları ezdiği söylenemez. Osmanlı devleti hiç bir zaman emperyalist olmamış, olamamış (zira buna olanak bulamamıştır) sadece gerçek emperyalist devletlerle anlaşmalar yapmak hatasına düşerek «emperyalistlik oyunu» oynamıştır. Kapitalizmin son aşaması olan emperyalizmle; kapitalist olmayan bir ekonomik düzene sahip Osmanlı devletinin ne ilişkisi olabilirdi? Doğuda henüz kendisi çağının en ileri toplumlarından biri durumuna girmişken, batı da kendini ortaçağın skolastiğinden kurtarmış ve feodaliteyi parçalamaya başlamıştı. Toplumbilim açısından Osmanlı devletinin doğuşu ve gelişimi batıdakilere hiç benzemez. Bambaşka bir gelişim çizgisi izlemiştir o... Ve bu onu batıdaki benzerlerinden adamakıllı ayırımlı kılmıştır. Tabiî bu ayrılık, ayrı ve değişik bir araştırma ve inceleme yönetim de gerektirmektedir. Hem Anadolu'nun, hem de Anadolu insanı gerçeğinin araştırılması bu nedenler yüzünden zorunludur.

İşte «Devlet Ana» tezi itibariyle bu gerçekleri araştırmaya yönelen bir yapıttı. Bu romanın yazılması, yazarını, temelden ve uzun vadeli araştırma ve incelemelere yöneltilmiştir. Kamagan Derviş tipi ve Mogol/Şaman töreninin, **Radlof**'un «Aus Siberien» (Sibirya'dan) adlı yapıtındaki bilgilerden yararlanılarak, geliştirilip yazıldığı sanılmaktadır. Bu da **Kemal Tahir**'in belgeci bir çalışmayı estetik bir potada ne denli başarıyla eritip, artistik bir gerçek biçiminde yansıttığına iyi bir belgedir.

BOLİVYA DAĞLARINDA...

18 Ağustos, Asya

Che Guevara'nın «Gerilla Günlüğü» nü okuyorum. Burda benden başka dört-beş kişinin elinde daha gördüm. Anlaşılan aydınlarımız, kitapsız kalemsiz tatil geçiremez duruma geldiler. İyi bir gelişim. Öyle kimseler tanırım ki, tatile giderken yanlarında kitap, dergi götürmeleri şöyle dursun; bütün yaz boyunca gazete bile okumak istemezler.

Çok sevdim ben «Gerilla Günlüğü» nü. Gerçi çoğu notlar, kısa ve soğuk bir raporun edasını taşıyorlar ama yer yer çok sıcak, çok insanî pasajlar da var. Ayrıca **Che**'nin çok iyi bir gözlemci ve yorumcu olduğu da anlaşılıyor. **Castro**'nun kitap için yazdığı önsöz ve **Che**'nin büyük bir gerçekçilikle: «Sabah erkenden uyandım, bir çocuk gibi altıma yapmıştım.» demesi kolay unutulmuyor. Gerçekçiliğin böylesi, bazı kimselere rahatsız edici gelebilir. Ama, **Che** olayların akışını etkileyebilecek her türlü ayrıntıyı büyük bir dikkatle gözden geçirip, değerlendiren bir dünya görüşünün pratik alanda öncülüğünü yapmaktaydı.

Bilinmeyen mezarında rahat uyu binbaşım!

MAKSİM GORKİ ÖZEL SAYISI

20 Ağustos, Asya

Yeni Dergi'nin, bu ayki sayısı **Maksim Gorki**'ye ayrılmış. Büyük yazarın çok sevilen bir öyküsü, «Strasti Mordasti» yi duygulanarak okudum. Küçük, sevimli ve çok etkileyici bir öyküdür «Strasti-Mordasti»... **Gorki**'nin bütün yazdıklarında hafif bir biçimde de olsa «melankolik bir patetizm» bulunur. Bu nitelikteki öyküleri nedense bana hep **Çaykovski**'nin kimi zaman garip bir eziklik, kimi zaman da kabına sığmayan bir coşku uyandıran müziğini anımsatır. Her halde, her iki sanatçı da aynı şeyi değişik yönlerden yakalamasını bilmişlerdi. Özel sayıda yer alan öbür öykü, «Körlerin Türküsü» de bu nitelikte. **Gorki**'nin öbür yazıları edebiyat ve sanat kuramıyla ilişkili çok önemli yazılar. Bunlardan «Sanat Üstüne» başlığını taşıyanını, yayımcı bazı bölümlerini çıkararak yayımlamış. Yazının bütünlüğü de böylece bozulmuş. Oysa çok önemli bir yazıdır «Sanat Üstüne». **Gorki**'ye en sağlam ve en çabuk yaklaşmayı sağlıyacak yazılardan biri... «Köpeksilik» başlığını taşıyan yazı ise felsefî bir deneme niteliğine yükselen yapısıyla mutlaka okuması gereken bir parçadır. **Gorki** üstüne çok önemli ve ilginç çalışmalar yapmış olan marksist eleştirmen **G. Lukacs'ın** «Kurtarıcı» başlıklı yazısı da dergide yer alan başarılı çevirilerden. **Sophia Laffitte**'in **Lenin** ve **Gorki**'nin yazışmalarına dayanarak karşılıklı konuşma biçiminde düzenlediği, «Tolstoy Üzerine Bir Konuşma» adlı çalışması da son derece ilginç. Dergide bundan başka **Lenin**'in **Gorki**'ye yazılmış çok önemli, edebiyat sorunlarını içeren iki mektubu da yer alıyor.

Yeni Dergi, bazı eksiklik ve zorunluklara karşın genel olarak **Gorki**'yi ve sanatçı kişiliğini yansıtan bir özel sayı niteliğiyle edebiyatımızda önemli bir boşluğu kapatıyor.

Peri Bacaları

Cahit IRGAT

I.
Kocaman taşları oymuşlar
İçine insan koymuşlar..

II.
Oysa ne küçük, ne kolay ve ne güzel dünya
Kayalardan, karanlıktan ışık taşınca
Milyonlarca havalanan güvercin
Tevekkül, Susmuşluk, derin..

III.
Telâş içinde yaşama
Bütün yollar ölüme
Kayalardan bir deniz Göreme
Tutkulu, güleryüzlü insanlar
Biz karış topraktа elma ağaçları
Bağ bahçe üzüm şarap, Peri bacaları
Aç susuz uykusuz yüzyıllar freskleri
Mezarlar, yer altı şehirleri
Ve Susmuş güzel şarkılar
Analarda, bacılarda, yağızlarda
Küfürsüz, öfkeli ağızlarda
Oysa ne küçük, ne kolay ve ne güzel dünya...

Haftanın Kitapları

Mehmet SELİM

VATAN SAĞ OLSUN

Edebiyatımızın mizah yönünü, yurtdışına taşan ünüyle duyuran ve tanıtan Aziz Nesin, «Vatan Sağ Olsun» ile ellinci kitabını yayımlamış bulunuyor. Türk mizah edebiyatında toplumsal yergiyi (sosyal hicvi) şimdiye değin hiç bir kalemin kıvıramadığı bir üslupla yansıtan yazar bu kitabında birbirinden güzel yirmiüç öyküsünü toplamış. Kitapta mizah yazarlığı eylemine ilişkin bir de önsöz yer alıyor. Otobiyografik nitelik taşıyan bu girişte Aziz Nesin edebiyatta kalem oynattığı öbür alanları da sayarak şöyle diyor: «Dünyaya bir daha gelseydim, —Yine aynı şeyi yapardım— diyenlerden değilim; ikinci gelişimde, birincisinde yaptıklarımdan daha çoğunu, daha daha aşırısını, daha iyisini yapmak isterdim.»

Yazarlık tutkusunu, bütün şiddetiyle yüreğinde taşıyan yazar, henüz yazamadıklarının acısını da içinde taşıyarak ve kendi yaşantısını kastederek şöyle diyor: «En çok merak ettiğim şey, hiç bir zaman öğrenemiyeceğim bu hikâyenin sonudur.»

«Vatan Sağolsun»da özellikle, «Şey Kesen Bektaş Ağa», Judocu Hamza Baba», «Zamanı Kandırmak İsteyen Adam» ve «Şefin Çakmakçıbaşısı» adlı öyküler, yine başarılı olan öbür öykülerden sivrilerek dikkati çekiyor.

Vatan Sağ olsun, (Mizah Öyküleri), Aziz Nesin, Düşün Yayınevi, İst. 1968, 238 sayfa, 10. —Lira

KÖPRÜBAŞI

Nevzat Üstün, 1942'den bu yana yazdığı şiirleri kalın bir cilt halinde toplayarak, «Köprübaşı» adı altında yayımladı. «Köprübaşı» daha önce, «Güneş Ülkesi», «Hey Sen Amerikalı» başlığı altında yayımlanan şiir kitaplarını da içeren bir yapıt. Bu kitaba, Nevzat Üstün'ün ozanlık serüvenini özetleyen bir çalışma nazariyla bakabiliriz rahatlıkla. Çünkü kitapta 1942'lerden başlıyarak bugünlere gelen bir şiir sanatı süreciyle karşı karşıyayız. Bu da Nevzat Üstün'de biraz yavaş bir tempoyla gelişen şiir sanatını bir çırpıda kolaylıkla görmemizi sağlıyor. Yüzden fazla şiir yeralıyor Nevzat Üstün'ün kitabında. Çok umut verici şiirler olmasına karşın, böyle büyük boyutlu bir eser niteliği taşıyan kitaba alınmaması gereken şiirler de var.

Köprübaşı (Şiirler), Nevzat Üstün, Var Yayınları, 1968, İst, 280 sayfa, 10. — Lira

NURULLAH ATAÇ

Edebiyatımızın verimli eleştirmenlerinden, Asım Bezirci, «Nurullah Ataç» adlı kitabında yazarın eleştiri eylemini inceliyerek ilginç yargılara varıyor. Ataç'ın alabildiğine şişirilip, edebiyatımızda âdeta putlaştırıldığı şu günlerde bu bilimsel incelemenin okunması genç kuşak için çok yararlı olacaktır kanısındayım. Kitabın girişini meydana getiren «Ataç'ı İncelerken» yazısında Bezirci, Ataç'ın edebiyat adamı kimliğini belirterek, bu konuda yapılan tartışmalara değiniyor. Daha sonraki bölüm; «Nurullah Ataç, Eleştiri ve Eleştirmen anlayışı» başlığını taşıyor. Bezirci bu bölümde, Ataç'ın bir yazar olarak ortaya çıkışını ve gelişme sürecini çeşitli dönemlere bölerek yöntemli bir inceleme süzgecinden geçiriyor ve Ataç'ın eleştiri anlayışını yer yer eleştirerek yanlış yerlerini gösteriyor. Kitabın en önemli bölümü uzun kitaplık çalışmalarının ürünü olan «Sözün Gelişi» adlı bölümdür. Bezirci bu bölümde Nurullah Ataç'ın gazete koleksiyonlarının sarı sayfalarında unutulmak tehlikesiyle karşıya kalan eleştiri kuramıyla ilgili yazılarını derlemiş.

Edebiyat kuramıyla ilgilenen ve eleştiriye kendilerini yakın bulanlar bu kitabı mutlaka okumalıdırlar.. Hem Ataç'ın edebiyat tarihimizdeki gerçek yeri ortaya çıkacak hem de yok yere koparılan bir yığın gürültü patırtı sona erecektir.

Nurullah Ataş (Eleştiri Anlayışı ve Yazıları), Asım Bezirci, kitapçılık Ticaret Ltd İst. 1968, 210 sayfa, 10— Lira —Lira

Dünyanın Silâh Sesi

Dr. Hikmet KIVILCIMLI

A. Güçler Dengesinde 3 Silâh Sesi

Dünya meselesi olarak Çekoslovakya probleminin, duyarlık ve heyecan ötesindeki anlamı ne olabilir?

Soru böyle konulunca, her şey, göz kamaşmasından kurtuluş kertesine bağlı kalıyor. Yargı için tek ağır basacak eleman, artık şu veya bu formül, slogan, düşünce, davranış olmaktan çıkıyor. En kritik ânda, zinciri sürükliyen HALKA aranıyor.

Ve yalın keskinlikte, çırılçıplak GÜÇLER DENGESİ ortaya çıkıyor. Bütün öteki hikâyeler, şiirler, müzikler, hatta prensipler ve sistemler, güçler dengesi önünde birer hoş sadâdırlar. Şu kubbede, ya kalırlar, ya kalmazlar. Kaldıkları zaman bile dinlenilir, geçilirler.. Dünyanın sesi, KUVVETİN sesidir. Her sesin gücü, GÜCÜN sesinden gelir. Yeryüzü ezelî savaş meydanıdır. Orada ilk ve son duruşmada, yalnız (maddî veya manevî) GÜÇLERİNE göre, silâhlar konuşurlar.

Çekoslovakya olayı birbirinden çıkmış 3 güce dayanır silâh sesini patlatmış bulunuyor :

1 — Dünya'nın Silâh sesi,
2 — Almanya'nın Silâh sesi,
3 — Çekoslovakya'nın Silâh sesi.

Bu sesleri bilmiyen yok. Gene de, hep birlikte şöylece üç sese toptan kulak kabartmamız yararsız olmıyacaktır.

B. Tavşanın kulağı.

Sovyet Blokunun bütün söyledikleri bir yana. Ok gibi yerine varan tek hareketi şu oldu: Ordular Çekoslovakya'ya girer girmez, ülkenin Batı sınırları boyuna süzülüp yığıldılar. Gelen asker Çekoslovakya'nın bütün şehirlerinden dışarıya, çıktı. Çekoslovakya'nın bütün idarecileriyle anlaşıldı. Yalnız, Alman sınırındaki yığınak koygunlaştırıldı. Söz konusu Çek Sosyalizmi miydi? Hayır, belli ki, müdahalenin baş amacı o yığınılan sınırlardır.

Bir Aşırı-Ulu Devlet, durup dururken, Dünya Kamu oyunun, hatta bayrak bildiği Sosyalizmin üstünden, alelacele ordularını bir sınıra dayaması, gelişi güzel alınmış karara dayanamaz. Öyle olabileceğini öngörenler bile, askerin Alman sınırına dayandığını görür görmez, problemin Çekovlovak sınırından dışarıya atlamış bulunduğunu kabullenmek zorunda kalır.

Çekoslovakya ile Batı (Kapitalist) Almanya sınırları 356 kilometreyi çok aşıyor, Bir 570 kilometre de Avusturya sınırı vardır... Bu «ALMAN IRKI»nın sınırı ötesinde neler oluyor? Sinik tavşanın kulağı burada gizleniyor. O Tavşan orada yeni yatmıyor. Çekoslovakya ile Avusturya sınırında Alman Tavşanının neler kazdığı unutulamıyacak dünün dumanı üstünde anısını çağırışıyor.

C. İkinci Emperyalist Savaşın püf noktası.

29 yıl önce Alman faşizmi, Dünyaya saldırmak için lama tahtası aradı. Önce, Avusturya'yı yuttu. «Anşlus» hakkı tanınır tanınmaz, Çekoslovakya Nazilerin ağzına sokulmuş bir lokmaya döndü. Alman Emperyalizmi Çek lokmasını yutmadıkça ne sağa, ne sola saldıramazdı. Çünkü, Çekoslovakya, belinin ortasına iner, Almanyayı bugünkü gibi ikiye bölerdi. Çekoslovakya, Orta Avrupa stratejisinde öylesine nâzik ve kestirmece kaledir.

Ona rağmen, Batılı Emperyalistler (sahnede: İngiliz, Fransız; kuliste: Amerika), Çekoslovakya'yı yutan, Hitlere, Mümch andlaşması ile «Afiyet olsun» dediler. Sovyetlerin Nazi saldırısına karşı birleşme teklifini, Çemberlayn'ın şemsiyesi kadar olsun ele almak tenezzülünde bulunmadılar. Batı Emperyalizmi Çekoslovakya'yı Alman faşizmine helâl etmeselerdi ne olurdu?

Şu iki olay, 55 milyon insanın canını İkinci Emperyalist Evren Savaşından yüzde yüz kurtarırdı :

1. — 1939 yılı, Çekoslovakya'nın ordu gücü, bütün Alman ordularından üstündü. Ne İngiliz'e, ne Fransız'a, ne Amerikalı'ya, ne Sovyetler'e hacet yoktu. Tek başına Çek ordusu, Almanya'nın altından girip üstünden çıkmaya yeterliydi, Nazilik ölürdü. Dünya demokratik yoldan, savaşsız gelişirdi.

2. — Çekoslovakyaya da hacet yoktu. Çek Ordusunun üstünlüğünü herkesten iyi bilen Alman Genel Kurmay Başkanı, serseri Nazi çılgınlığına Almanlığı kurban etmemek için, Hitler kuduz köpeğini, fare kapanına kıstırmış, tevkif etmek için parmağını kaldırmak üzere idi. (Gisevius' ün **«Bis am bitteren End»** sini kaç defa okusak azdır.)

Bütün bu olayları domuz gibi bilen Batı Emperyalistleri, Münich'te, histerik genelev orospuları gibi afokonlar geçirerek Hitlerin altına yattılar. Bütün dünya Emperyalist ajanlarıyla sıkı fıkı çalışan Gisevius: Hitlerin tevkifi için son emri almak üzere gittiği geceyi anlatır. Ansızın «Achtung Achtung!» diye müziğini kesen radyo: Hitlerin Münich zaferini müjdeler, Ve Alman Genel Kurmay Başkanı'nın son işareti yapacak iki eli, çâresizlikle iki yanına düşer.

Bütün Emperyalist gizli servislerinin dosyalarında yatan, fakat milletlerin okudukları zaman bile anlıyamadıkları hakikat ne idi?

1. — Çekoslovakya meselesi, **Emperyalist Evren Savaşı'nın** birinci problemidir.

2. — Çekoslovakya'yı Naziliğe yutturan şey, Çek ordusunun güçsüzlüğü değil, tersine güçlü oluşu, Emperyalist oyununu bozacak kertede güçlü oluşudur.

Emperyalist oyunu ne idi? Açıkça şu idi: Finans-kapital denilen Şirketler Saltanatı için, artık yeryüzünde şu veya bu Vatan, yahut Millet yoktu. Milletleri kafese koymak için Vatan çenberleri içinde Ali Cengiz oyunu oynıyan, her ülkeye dal budak salmış biricik TEKELCİ SERMAYE OLİGARŞİSİ vardı. Bu Oligarşinin çıkarı, Vatan Millet sınırlarını fakir fukaraya dokunulmaz en yüce kutsallık gibi yuttururken, kâğıt helvası yer gibi yemek ve yedirmekti.

Bu oyunu «Diyalektik» oynuyorlardı: kimi Demokrat, kimi Faşist geçinecekti. Viyana şantiyesinde işçiler iskeleden yaka paça aşağı attıkları için işçi düşmanı kesilen, serseri, aylıklı asker Hitler onbaşıdan daha ahmağını ve daha namussuzca kaçığını bulamadığı için, Alman milletinin başına getirenler sayılı «Batı Demokrasileri» oldu. Bir İkinci Evren Savaşına ihtiyaçları olduğu için, Nazi hayvanlarını uçuruma ittiler.

Her zaman Savaş: hazıryeyici üst sınıfların, Toplum içindeki Sosyal Sınıflar Savaşını, dış savaşla oyalamak oyunudur. Ama, hiç bir zaman Sınıflar Savaşı 20 inci Yüzyılda olduğu kadar Milletlerin Savaşı kılığına itçe sokulamadı. İnsanoğlu, gözgöre kendisini, daha iyi soysunlar ve ezsinler diye salhaneye atamazdı. Hele İşçi Sınıfı Tarihe gireli, sınıf savaşı yüzük taşı gibi ortada kalmıştı. Hele Sovyetlerde İŞÇİ SINIFI iktidarı kurulunca, ona karşı Alman öküzlerini ürkütecek Nazi çoban köpeklerinden daha uygunu bulunamazdı.

Ancak aç bırakılmış Faşist köpekler sıkıştırılacaktı ki, Sovyet fırınına 5 milyon işsizle birden saldırtılabilsin. İkinci Emperyalist Evren Savaşının içyüzü bu idi. Bilmiyen kaldı mı? Ama, «Hür Basın» sayesinde, üçüncü Emperyalist Evren Savaşı mayalandırılırken, insanların dikkati ayrıntılarla boğularak, Sınıflar Savaşı: bir Milletler Savaşı kılığına elbet sokulmak istenecektir. Onun için, 29 yıl önceki oyunu gözden kaçırmamalıyız.

D. «Blitzkrieg» (Yıldırımsavaş) deneyi

Nasıl unutulabilir?.. Daha İkinci Emperyalist Evren Savaşı başlarken gören göze kılağuz istenmedi. Mesele ve Savaş: sözde ALMANLIK ile ANGLOSAKSONLUK yahut FAŞİSTLİK ile «DEMOKRATLIK» arasında olmaktan çıktı. **Kapitalizm** ile **Sosyalizm** arasında kozların paylaşılması yönüne çevrildi.

Alman Genelkurmayını şaşırtan buydu. Vatan-Millet formülü-Tabu'sundan başka kavram tanımamak üzere otomatlaştırılmış Asker kafası bir türlü anlıyamıyordu. Nasıl olur da, demir gibi kuvvetli Çekoslovak ordusu Alamanı tepelemiye bol bol yetecekken, ondan başka, bütün müttefikleri: Fransız, İngiliz, Leh ve hepsinin «Ruh'u habisi» Amerikan Devletleri takım taklavat Hitler gibi elleriyle yetiştirdikleri külhanbeyin önünde dört kat secdeye kapaklanırlardı?.. Zorbalığını bâtıl itikatlaştırmış Cermen derebeği Prusyalı yunker ağa, elini yanağına vurarak, bunda bir Şeytan işi var sanmıştı. Hitlere İblis yardım ediyordu, hiç ötesi yok. Bu adamla uğraşılmaz!

Sovyetler Şeytana inanmıyorlardı. İblisi tanıyorlardı. Hitler sarhoşunun kendi üzerlerine yıkılmak istendiğini açıkça gördüler. Stalin, asılacak Ribbentrop'la saldırmazlık paktı imzaladı. Kıyameti en çok koparanlar: Hitler Çekoslovakya'yı yutarken işbirliği teklif eden Sovyetlere dirsek çevirmiş tatlı su demokratı Batı Emperyalistleri oldu. Oysa, Arabın dediği gibi: «Cezâ, amelin cinsindendi». Batı Emperyalistleri, Avrupa Emperyalist kenefine jandarma yazdıkları Naziliği bomba edip Sovyetler üstüne atmışlardı. Sovyetlerin yaptığı, tıpkı Çanakkale Savaşında, İngiliz Coni'nin (tatlı canını düşünerek) fitili tükenmeden el bombasını Türk istihkâmına atınca, bizim Mehmetçiğin aynı bombayı, patlamasını beklemeksizin yakalayıp İngiliz istihkâmına fırlatışını andırıyordu. Darılmaca yoktu.

Beride, Alman faşizmi, tek başına Çekoslovakya ordusunu bile yenemiyeceğini herkesten iyi bildiği için, Kızılordu ile savaşı göze alamamış ve ilk fırsatta hesaplaşmak üzere, von Schlieffen stratejisi ile, tek cephede hazırlığını bitirinciye dek, saldırmazlık paktını Sovyetlerle imzalamıştı. Emperyalist Evren Savaşının Faşizm ile Sosyalizm arasında geçeceğini anlamamak için insanın pek «şâir» veya «muharrir» yahut kurnaz «diplomat» olması gerekirdi.

Naziler, Batı Demokrasileri sayesinde Çekoslovak ordusu, Avusturya ordusunu, Macaristan, ve ilh ordusunu yedeğine alıp birkaç kat güçlendi. Yetmedi. Askeri eğitmek, Yıldırım Savaşı için bir tecrübe tahtası bulmak, sarsılan moralleri bir parlak zaferle kuvvetlendirmek için Polonya'yı da yedeğine almak zorunda kaldı. Batı Emperyalizminin «garanti verdiği» Polonya'nın bir milyonluk Süvari ordusu, Savaş Tanrısı çalımlı eşsiz şövalye Ridz Swigli'nin sürgünde beslenmesine yarıyacak Polonya hazinelerini kaçırmaktan başka bir işe yaratılmadı. Polonyalı kahramanlar da, ağababaları Batı Emperyalistleri gibi, Nazilere karşı Sovyetlerle işbirliği yapmaktansa, şânla, şerefle Hitlere teslim olmayı öngördüler.

Bu sonuncu ravndla birlikte Batılı Emperyalistler müratlarına erdiklerini umdular. Alman Faşizmi Polonya'yı it dalamış keçiye çevirirken, Sovyet Orduları Varşova önüne dayanmış, Alman faşizmine: O kadar uzun boylu değil, dur! demişlerdi. Faşizmle Sosyalizm burun buruna gelmişti. Batı Emperyalizminin «Demokrat Hür» basını, Almanlardan çok Sovyetleri kınadı. Olur muydu hiç fukara Polonya'yı arkadan vurmak? Oysa Polonya'nın zengin sınıfları Naziliği yıllardanberi kırmızı balmumu ile çağırmaktan kırılmışlardı. Batı Emperyalizmi «lisan'ı hâli ile» Hitlere: ne duruyorsun, saldır Sovyetlere, diyordu.

E. «Drôle de guerre!»

Hitler saldıramıyordu. Napolyon bütün Avrupa'yı yedeğine aldığı hâlde Rusya'da yenilmişti. Şimdi ise Batılı Demokrat Emperyalistler, Almanla Sovyeti kızıştırmak için, tırnaklarına tükürürce Hitlere Savaş ilân etmemişler miydi? Stalin Batı Emperyalistlerine: «Kestaneyi ateşten çıkartamam» demişti. Hitler, çıkaracaktı ama, kestaneyi Alman Emperyalizminden başkasına yedirtmemekle görevliydi. O zaman, Emperyalizmin birisi Demokrat, ötekisi Faşist iki canbazı bir Savaş ipinde oynamıya giriştiler... Hem, ne «Savaştı» o?

Ona, işi hep sarakaya alan Fransız Emperyalizmi: «Drôle de guerre» adını vermişti: «Savaş acâibi!» Sahiden de Emperyalistler bir Komedi oynadıklarını sanıyorlardı. Sözde birbirlerine Savaş ilân etmişlerdi. Tam bir yıl, neredeyse tüfek patlatmaksızın, Alman askerleriyle Fransız-İngiliz askerleri, meşhur Majino hattı üstünde karşılıklı yârenlik edip çamaşır kuruttular.

Demokrat Emperyalistler, Nazilik Polonya lokmasını hazmeder etmez, kendilerini bırakıp Sovyetlere saldırmasını bekliyorlardı. Naziler ise, Savaşın en dolaysız KUVVET problemi olduğunu herkes kadar biliyorlardı. Güneydoğuda: Varşova, Prag, Viyana, Budapeşte, Bükreş, Sofya ve ilh'ı, Kuzeyde Danimarka, Norveç ve ilh'i yedeğe alınca, Europafestung (Avrupa kalesi) dedikleri yerde bir Paris'in işini tamamlıyacaklardı. Hitler tecrübesiyle biliyordu. Danzig Gauleiter'ine dediği gibi: «Kapitalistler mi? Parayla satın alınmıyacak kapitalist, kapitalist değildir!» Fransız kapitalizmi toptan satın alınmak için çanak açmış beklerken, deli miydi o kadar Alman faşizmi kendisini hazırlıksız Bolşeviğin dişine taktırsın?

Alman Finans-kapitali alttan Demokrasi Finans-kapitali ile, Alman Genelkurmayı üstten Fransız-İngiliz-Amerikan Genelkurmayının Faşist su başlarıyle anlaştılar. Nazi ordusu, bisiklet yarışı yaparca, dokunulmamış köprülerden ve açık bırakılmış ezelî Cermen geçitlerinden atladı. Bir solukta Paris'e gelip, en ünlü Fransız kahraman Mareşali Petain'le «ASKER ASKERE»: «AVRUPA KALESİNİ» komünizmden nasıl kurtaracaklarını plânlaştırdılar. Ve hemen, Hitlerin velihat tayin ettiği Hess, bir uçakla Büyük Beritanya adasına uçuruldu. Sovyetler Birliğine açılacak Haçlılar seferinde İngiltere'nin de, bir Gauleiter'lik olarak «Europafestung«a katılması isteniyordu. Ava giden Anglosakson Emperyalizmi, şimdi yetiştirdiği Hitlere, itlere mi av olacaktı? Sosyalizme karşı Haçlılar seferine Alaman, «Avrupa kalesi» ile gidebilirdi. İngiliz Emperyalizmi Alman Emperyalizminin emrine girmek için bu günleri tertiplememişti!

En sonunda, Anglosakson Emperyalizminin plânı kendiliğindenmişçe tuttu. Alman Faşizmi; Eski Dünyaya lider oldu: Uzak Doğunun Tokyo'sundan, Çin, Hint Çini, Malezya, Endonezya yollarıyla ASYA'yı; Adisabeba'dan Libya yoluyla Tunus, Cezayir Fasa dek AFRİKA'yı; Lizbon ve Madrit'ten Osloya dek, Helsinkiden İstanbul'a dek AVRUPAyı Berlin mihveri çevresinde teşkilâtlandırdı. Zafer arabasına bağladığı bütün Eski Dünyanın Savaş potansiyeli ile Sovyetler Birliği kestanesini ateşten çıkarabileceğine güvendi. Buna Çorçil'i bile inandırdı.

Böylece, Dünyanın Emperyalist silâh sesi, bir anda, Alman Emperyalizminin Komünizme karşı patlatılmış silâh sesine dönmüş oldu. 30 yıl önceki Alman silâh sesiyle, 30 yıl sonraki Alman silâh sesinin nasıl kopuntusuz süre geldiğini hatırlamazsak, şimdiki Çekoslovakya silâh sesini iyice seçemeyiz. SOSYALİZM ile KAPİTALİZM arasındaki ANA ZITLIĞI, sâf insanlara lâtilokum diye yutturmak ve unutturmak için, akıllı (DEMOKRAT) Emperyalizm'in eski huyudur: Emperyalistler arası zıtlığı maske gibi kullanır. En geçerli olanı ALMAN MASKESİ'dir. O fazla sırıtırsa: bir küçük milleti kanlı karnavala sokmayı pek becerir. Fin maskesi, Leh maskesi, Macar maskesi olmazsa; ÇEKOSLOVAK MASKESİ kullanılır.

Önce Alman Silâhının Maskesini, sonra Çekoslovak Silâhının maskesini kaldırmaya çalışalım.

TÜRK SOLU — Haftalık Gazete ☆ Sahibi: Şerif Tekben ☆ Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Bora Gözen ☆ İdare yeri, Yazışma ve Abone Adresi: Babıâli Caddesi No. 28 İstanbul, Telefon: 27 39 61 ☆ Ankara Temsilciliği: Ahmet Say, Yüksel Caddesi Bayındır Sokak No. 43/A ☆ Dizgi ve Baskı: Son Telgraf Matbaası — Tel: 27 54 12

İstanbul Dağıtımı: Fuat Büte, Ankara Caddesi No. 34, Tel.: 27 89 49 ☆ Ankara Dağıtımı: Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi ☆ Ege Bölgesi Dağıtımı: Orhan Özşişman, İzmir ☆ Yıllık Abonesi: Yurt içi 20 TL., Avrupa uçak: 60 TL., Amerika uçak: 150 TL ☆ İlân santimi 20 TL., Yayın İlânları % 50 indirimlidir.